

Academia Bârlădeană

Anul XIX, 1 (46), Trim. I, 2012

Revistă editată de Societatea literar-culturală „Academia Bârlădeană”
Președinte de onoare: C.D. Zeletin ● Președinte: Elena Monu

„Academia Bârlădeană se pregătește de centenar !”

Teodor OANCĂ

Rondel de primăvară

Explozie de alb și rubiniu,
Au înflorit cireșii în grădină,
De-atâta bucurie va să vină
Sub ochii noștri tot ce este viu.

Părea mai ieri că totul e pustiu,
Doar în prisacă zumzet de albină,
Explozie de alb și rubiniu,
Au înflorit cireșii în grădină.

Natura e un mare boianțiu,
Ochi de artist și mână fină
Și toate zămislite în surdină.
Aș vrea să-i iau un interviu
Exploziei de alb și rubiniu.

Din viața „Academiei”

6 decembrie 2011 – În cadrul Zilelor Școlii „V.I.Popa”, eveniment organizat de colectivul școlii, coordonat de prof. Vladimir Lucrețius Stan, Academia Bârlădeană,

reprezentată prin Elena Monu, a oferit în dar edițiile anastatice ale revistelor „Florile Dalbe” și „Graiul Nostru”, în care apar creațiile literare ale Patronului spiritual al școlii.

10 decembrie 2011 – Reuniunea festivă a membrilor și simpatizanților Academiei Bârlădene i-a avut ca invitați de onoare pe Corina Dimitriu-Panaitescu, prof. dr. la Universitatea „Al. I. Cuza” Iași și Președintele de onoare al Academiei Bârlădene, prof. univ. dr. C. D. Zeletin. Două dintre cărțile lansate cu acest prilej au apărut sub egida Academiei Bârlădene: „Miresme din stepă”, de Ion Buzdugan și „Florile Răului”, de Charles Baudelaire. Poetul basarabean Ion Buzdugan a fost evocat, și de această dată, de

către C. D. Zeletin, care a reamintit rolul major jucat de poetul patriot și Secretar al Sfatului Țării în unirea Basarabiei cu România, evidențiind sunetul particular al liricii sale. În continuare, C. D. Zeletin s-a oprit asupra personalității de mare complexitate a poetului „florilor maladive”, asupra sensibilității celui care a marcat fundamental lirica universală. Despre izbânda acestei transpuneri a lui Baudelaire în limba română a vorbit și Elena Popoiu, subliniind că acela care traduce poezie trebuie

să fie de două ori poet, condiție și provocare împlinite de C.D. Zeletin, autorul primei versiuni românești integrale a „Florilor Răului”. Corina Dimitriu-Panaitescu a apreciat că lansarea de astăzi este un eveniment literar pe care Președintele de Onoare al Academiei îl oferă Bârladului: asumându-și răspunderea traducerii întregii opere poetice a lui Baudelaire, profesorul Zeletin, subtil cunoscător al celor două limbi, în profunzimea nuanțelor expresive, a reușit o scilpitoare demonstrație de virtuozitate, versiunile sale fiind adevărate re-creații poetice.

A treia lansare de carte l-a avut ca protagonist pe C.D. Zeletin, scriitorul: volumul *Rămânerea trecerii*, proaspăt apărut la editura Spandugino din București, conținând eseuri, evocări, schițe și convorbiri, se adresează aceluiași „cititor instruit și rafinat, iubitor de surpriză a gândirii și de măiestrie artistică, cititor de care s-a bucurat întotdeauna scrisul subtil al lui C. D. Zeletin”. Pe lângă acest nou dar literar, C. D. Zeletin a făcut alte donații constând în documente și cărți pentru Cabinetul de Carte rară al Academiei Bârlădene.

13 decembrie 2011 – Invitat la Ploiești de către preotul dr. Mihai Claudiu Băzăvan, scriitor, și de către redacția revistei „Conștiința”, prof. univ. dr. C.D. Zeletin a susținut disertația „Ecumenismul: necesitate sau provocare?”. Evenimentul a avut loc în Catedrala Eroilor Tineri, iar invitată de onoare a fost doamna Georgeta Filitti, eminent istoric. Cu acest prilej, domnului C. D. Zeletin i-a fost înmănată Diploma de Excelență pentru „excepționala operă științifică și scriitoricească pusă în slujba omului și a Domnului”.

Serată culturală

La 12 februarie a.c., la sediul Editurii Spandugino, a fost organizată a doua ediție a *Întâlnirilor din biblioteca ta*. Momentul literar, condus cu multă eleganță de d-na Lavinia Spandonide, directoarea Fundației Spandugino, i-a avut ca invitați pe scriitorul C.D. Zeletin, președintele Societății Medicilor Scriitori și Publiciști din România, alături de membri ai Cenaclului Tinerilor Medici Scriitori și ai SMSPR, dar și de echipa editurii. Disertația principală a seriei a fost susținută de **prof. dr. C.D. Zeletin**, autorul volumului de proză apoftegmatică *„Zdrențe în paradis”*, lansat cu această ocazie. Tema aleasă: **Formele literare între impulsul lapidarității și al expansiunii**; în literatura românească, acestea îi au ca reprezentanți-etalon, pe de o parte, pe Eminescu și Caragiale, iar pe de alta, pe Coșbuc și Sadoveanu. Vorbitorul a făcut un amplu excurs în literatura universală a liricii gnomice, pornind de la poezii antici ionieni Teognis, Dioscoride, Menandru ș.a., până la scriitorii români care au practicat poemul într-un vers – Ion Pillat, Lucian Blaga, Victor Săhleanu ș.a. Momentul literar a fost urmat de unul muzical de foarte bună calitate, consacrat muzicii bizantine românești compuse de Anton Pann, Gheorghe Cucu, Evghenie Humulescu, în interpretarea Angelei Gheorghiu, de pe albumul „Mysterium”, unde soprana este acompaniată de London Philharmonic Orchestra, sub bagheta dirijorului Ion Marin.

Dr. Mircea Ciuhuța

Viața medicală, XXIV, 7 (1153), p.12, 17 februarie 2012.

La 10 ani de la înființarea „Academiei bârlădene”, apare în revista „Graiul Nostru” articolul semnat de poetul George Tutoveanu, pe care-l reproducem din ediția anastatică, Editura „Sfera”, 2011, realizată de Elena Monu și Elena Popoiu.

Academia Bârlădeană

„Literatura eroică” a neamului nostru nu și-a terminat încă rostul ei, pentru că zarea spre care se-ndreaptă, de sute de ani, toate eforturile noastre, a rămas încă departe...

De la cele dintâi licăriri de viață națională, societatea românească de dincoace de munți și-a crescut tineretul în nădejdea, pe cât de-ndepărtată pe-atât de arzătoare, că va veni odată vremea când întregul neam, liberat de orice stăpâniri străine, va trăi unit sub o singură cârmuire.

Toate instituțiile noastre culturale, tot avântul nostru literar și artistic, toată strădania noastră către libertate și bunăstare economică, aveau la temelie și dorința cumplită să vedem cât mai curând, cum cele mai înalte vârfuluri ale Carpaților devin turnuri de străjuire, deasupra unui singur hotar românesc.

Iar cât pentru frații din ținuturile subjugate, și mai ales pentru cei din Transilvania, idealul unității politice, „unirea cu țara”, s-a confundat întotdeauna cu însuși rostul existenței lor. „Valuri” de lacrimi și de sânge, și mii de vieți omenesti au sfințit de-a lungul veacurilor statornicia ardelenilor în credința că trebuie s-alcătuiască-un singur stat, cu frații de la Dunăre...

Știind că unitatea culturală și sufletească a tuturor popoarelor a mers înaintea unității lor politice, noi am răspuns la vrăjmășia celorlalte neamuri, printr-o singură hotărâre: *Statornicirea-n inimi și-n minți a unei luminoase conștiinți naționale, prin ajutorul unei literaturi izvorâte din adâncurile sufletului românesc, și răspândirea acestei literaturi, pân' în cele din urmă „straturi” ale neamului nostru.*

Scriitorii, fiind înaintașii firești ai acestei continuei lupte de „reînălțare”, ei, în orice colț de țară i-ar sili viața să trăiască, trebuie să rămână de-a pururi la înălțimea chemării lor.

Din aceste idei și sentimente a luat ființă, în mai 1915, această societate literară căreia, într-o clipă de entuziasm, și fără nici un gând de fală, i-am zis „Academia Bârlădeană”.

În afară de maiorul Tudor Pamfil, acest înțelegător adânc al literaturii noastre populare, și preotul Toma Chiricuță, sufletul chinuit de nepotrivirile grozave dintre învățătura lui Isus și „realitățile” vieții; scriitori mulți și „buni” au împletit la temelie acestei societăți măcar un strop de lumină din propriul lor suflet: *Nechifor Crainic, I. Rașcu, Pamfil Șeicaru, A. Mândru, G. Tașcă, V. Voiculescu, P. Cancel, Victor Popa, V. Valerianu, I. Buzdugan, George M. Vlădescu, C. Gruea, N. Lupu Kostache, M. Lupescu, Donar Munteanu, V. Savel, Iuliu Nițulescu, M. Lungeanu, Maria Grigorescu, Emil Maur, Grigore Veja, N. Lenguceanu, C. Buzdugan, C. Crișan, I. Pajură, Aurel Balaban, Zoe G. Frasin, Natalia Pașa, G. Pallady, Virgil Duiculescu, I. Palodă, N. Bogescu, Lieana Luncă, I. Vasiliu, G. Alexandrescu, Virgil Nițulescu, Alexandrina Fostini, I. Vicol, G. Ponetti...*

Iar Alexandru Vlahuță, care în 1917 se refugiase-n Bârlad, să-și adăpostească, aici, mândria rănită de nenorocirile războiului, ni-a spus adesea, că-n mijlocul societății noastre și-a uitat, de multe ori, toate-amărăciunile pribegiei...

Fără statute, fără cotizații, fără „carnet de depuneri”, această societate dăinuiește numai prin deplina-nțelegere dintre cei care-o alcătuiască.

Pentru că năzuințele din care s-a născut „Academia Bârlădeană” n-au fost schimbate prin război, unitatea culturală și mai ales cea sufletească „neamului” nostru, rămânând înc-o binecuvântare-a viitorului, această societate își va continua cu-ndărătnicie modestele-i strădanii de pân-acum; ne-așteptând decât o singură răsplată: *întemeierea unor asemenea societăți și-n celelalte orașe ale țării!...*

Să nu uităm, că-n vremuri de grea cumpănă, „întâi se ridică sufletele, și apoi armele”!

(G. Tutoveanu, „Graiul nostru”, I, 9-10-11, noiembrie, 1925, p.113-114.)

Petru BEJINARIU

ADEVĂRURI ALE BIOLOGIEI ÎN VIZIUNEA LUI MIHAI EMINESCU

În natură, procesul biochimic fundamental este reprezentat de fotosinteză pe care Eminescu l-a definit într-un mod original, dar corect din punct de vedere științific: „Organismul e o transpunere a lucrării efectuate de pământ și soare, care se transformă în lucrare a plantelor, iar mai târziu în una organică superioară”. Această lucrare efectuată „de pământ și soare” este un fenomen natural cu rol de adevărată punte de legătură între cele două lumi: lumea materiei fără viață (abiotică) și lumea vie (biotică).

Substanțele anorganice din sol și dioxidul de carbon din aerul atmosferic ajunse în cloroplastele celulelor din frunzele plantelor, împreună cu energia luminii produc substanțele organice. Prin urmare, hrana și energia necesare creșterii și înmulțirii organismelor vii nu pot exista decât dacă plantele verzi absorb și utilizează aceste rezerve pentru producerea de zaharuri. Plantele verzi sunt singurele ființe capabile să desfășoare acest proces de fotosinteză, având un rol esențial pentru întreținerea vieții. Compușii rezultați în urma acestui proces asigură hrana tuturor viețuitoarelor și, în același timp, asigură oxigenul necesar în aerul atmosferic-condiție a existenței vieții. Prin urmare, sursa de energie pentru viață pornește de la soare. Fotosinteza este, așa dar, un fenomen de proporții cosmice.

Sunt definite și organismele-plante, animale și om: „Orice om reprezintă o putere și o direcție de mișcare”. Interesante sunt și concluziile poetului privind sursa energiei din organism, unitatea funcțională a organismului uman și aspectele esențiale din ființa omenească.

Combustiunea, cum se exprimă Eminescu, respectiv, căldura organismului uman provine din alimente ca urmare a proceselor de catabolism, procese definite prin sintagme precum „ardere” și „combustiune” etc. Parcurgând cu atenție textele privind științele naturii din *Fragmentarium*, găsim și explicația proceselor care produc căldura din organismul uman. Integral textul se prezintă astfel: „Materialele organice din corp nu ard, se-nfelege nu ard complet, ci până la un oarecare grad de combustione egal cu căldura și puterea mecanică ce-o produce. Căldura aceasta e în fiecare moment-ca rezultantă-egală cu temperatura noastră constantă, adică cu 36 C”.

Cu o riguroasă succesiune și intensitate procesele biologice întrețin caracteristica fiziologică a organismului-homeotermia. Această căldură constantă „care se produce în noi mereu aceeași, deci constantă”... se exprimă, în condiții normale, pe termometru în cele 36 grade C. Tot ceea ce se întâmplă în afara organismului ca factor sau mișcare, precum sunetul, lumina, „adaugă această temperatură c-o picătură de mișcare în plus. Numai decît acea picătură se varsă pe altă parte sub formă de senzațiune,...

Pentru „dispoziția sufletească” a oamenilor, dispoziție întreținută tot prin arderi interne, Eminescu are explicații pe baza cărora a ajuns la concluzia că ... „omul este aceea ce se numește treaz”. Omul nu este și nu poate fi izolat de mediul de viață- mediul biotic și abiotic (mediu cu viață și fără viață). Acest adevăr este consemnat de poet prin sublinierea proceselor de interiorizare a lumii exterioare omului care se face prin receptori specifici-organele de simț. Este atent subliniată specificitatea acestor procese de interiorizare. „Simțurile sunt menite să măsoare, să specifice stimuli reali. Construcția oricărui organ sensorial, unitatea diversității unor astfel de organe concordă cu construcția lumii. Pentru fiecare simț avem, pe fiecare tărâm al naturii, ceva specific”.

Interdependențele, conexiunile și unitatea fiziologică a

organismului sunt surprinse în exprimarea: „Orice organ se dezvoltă unilateral, n-o poate face decât în socoteala altui organ. Memoria se dezvoltă în socoteala judecării, judecata în socoteala memoriei-când amândouă se află unite avem a face cu un geniu”...

Explicațiile din textele poetului Mihai Eminescu se mențin în limitele adevărului biologic, însă exprimarea capătă, cum era firesc, formulări poetice și filozofice. E ca și cum ne-am afla în fața unui tratat de filozofie a biologiei.

MIHAI EMINESCU DESPRE „GERMENUL VIEȚII”

În *Opere*, volumul XV, sunt cuprinse textele din caietele manuscrise ale lui Mihai Eminescu, texte grupate în două mari secțiuni: *Fragmentarium* și *Addenda*. La rândul ei, secțiunea *Fragmentarium*, coordonată de acad. Dimitrie Vatamaniuc, are alte trei secțiuni și anume: I. *Texte originale*, II. *Note de curs* și III. *Transcrieri*.

Textele din prima secțiune sunt orânduite pe discipline științifice. La subcapitolul de ontologie, bunăoară, am aprofundat textele privind schema cursului naturii, schemă logic și frumos prezentată în stil eminescian. Având cunoștințe generale despre lumea vie, despre mișcarea ei și despre mulțimea relațiilor dintre formele vieții, vom înțelege ușor frumusețea și profunzimea vorbelor potrivit cărora „schema cursului materiei este un cerc de forme prin care materia trece ca prin puncte de tranzițiune”.

Este admirabilă comparația pe care o face Poetul între o ființă și un râu curgător: „ființele primate în sine sunt asemenea unui râu curgător” întrucât viața se exprimă „într-un pelerinaj din ființă-n ființă”. Prin aceste exprimări, Mihai Eminescu ne demonstrează cum înțelege el trecerea de la părinți la copii, de la bunici la nepoți, de la o generație la alta, într-o succesiune neîntreruptă. O continuitate prin discontinuități. Și așa sute și sute de generații una după alta, în firescul și complexitatea lor. După alte interesante descrieri, în manuscrisele lui Mihai Eminescu este menționată o sinteză de mare valoare „prin urmare esența ființelor este forma, esența vieții trecerea, mișcarea materiei prin ele”. Dacă esența vieții este “trecerea”, această trecere înseamnă un complex de factori, condiții și trebuințe.

Vorbind despre trebuințe, Mihai Eminescu le clasifică în două categorii: trebuințe „fără de care existența fizică a oamenilor nu e posibilă” și trebuințe „fără de care această existență este, ce-i drept, posibilă, dar cu care natura umană și urzeala vieții umane” s-a obișnuit atât de mult încât acestea fac parte din viața de zi cu zi.

În viața oamenilor intervin mulți factori și multe și complexe relații de tot felul. În realitate intervin deosebirile dintre oameni, comunități și popoare. „Marea n-ar face valuri și n-ar face absolut nici o mișcare – spune Poetul – ci apa ei ar putezi și ar băhni dacă temperatura ei ar fi pretutindeni egală: omenirea ar putezi în corupție, speculă și pornocrație” dacă n-ar exista deosebiri de vârstă, preocupări, mediu de viață și mai cu seamă deosebiri de cultură. În zona relațiilor se află și comunicarea. Organizarea în familie, în comunitatea locală și în societatea românească este asigurată dintotdeauna de

mijloacele de comunicare.

Urmărind procesele vieții, poetul Mihai Eminescu observă că orice moment al înaintării în viață înseamnă și înaintarea spre moarte, adevăr pe care l-a concentrat în sintagma „Viața e germele morții – moartea e germele vieții”.

Urmărind și de la o anumită distanță viața în formele și succesiunile ei, vom constata adevărul potrivit căruia viața indivizilor biologici deci și a oamenilor începe cu nașterea și se termină cu moartea. Ne aducem aminte cu acea cuvenită admirație, dar și cu momentul de meditație de versul fundamental al Poetului pentru acest adevăr. „Căci toți se nasc pentru - a muri/ Și mor pentru - a se naște”.

Mihai Eminescu ajunge la concluzia că “natura nu este decât un singur lucru, simplu și deosebit după grade – mișcarea”. Ceea ce aud oamenii este mișcare, ceea ce văd este mișcare, ceea ce ating este mișcare, ceea ce gustă e tot mișcare. Această mișcare „una și-aceeași în universal întreg” se prezintă la om sub cinci forme deosebite, specifice celor cinci simțuri. Și toate aceste interiorizări ale lumii exterioare în organismul uman presupun o complexă activitate nervoasă superioară, cum ar spune un neurofiziolog. Cu alte cuvinte, este pus în valoare mecanismul nostru intelectual.

Și tot aici înțelegem mai bine valoarea morală a activității intelectuale. „Un adevăr rămâne un adevăr” și dacă nu pricepem ceva e bine să nu încercăm a-i da o explicație

falsă. „Și, dacă nu pricepem ceva, să zicem mai bine că nu pricepem, decât să-i dăm o explicație falsă”. Orice prezentare falsă sau aproximativă a unei realități devine dăunătoare pentru viitoarea evoluție a faptelor de viață. Despre adevăr poetul spune că „e stăpânul nostru, nu noi stăpânii adevărului”. Cunoașterea are și latura ei dureroasă. „Abia cu ocazia unei întâmplări dureroase omul se pătrunde ce adevărată fuzie cutare regulă de viață”, moment din care experiența devine proprietate regulativă. La fel se întâmplă „c-o abstracțiune”, spune poetul.

Nu cred că ar trebui să primim cu zâmbete întrebarea lui Mihai Eminescu privind gândirea umană: „Ce-ar gândi un om când i-ar adormi o jumătate din creieri și o jumătate nu?”

În textele pe care le-am parcurs am găsit și aprecieri asupra legilor minții noastre, texte deosebit de interesante și profunde.

Și sufletul nostru are nevoie de experiență și Poetul ajunge la concluzia potrivit căreia „Sufletul trebuie tratat ca pământul, să i se dea ce-i trebuie spre a fi productiv, ideea ca sămânța”. Sunt deosebite consemnările privind lăuntricitatea oamenilor. În această privință rețin atenția cititorului doar la trei învățăminte, în opinia noastră, deosebit de importante:

- „Când te laudă lumea ascult-o, numai lauda ce ți-o aduci singur n-o asculta”

- „Morală e o negațiune. Să nu faci, să nu zici.”

- „Nimeni nu e mai lesne înșelat decât omul de bună-credință”
(*va urma*)

George IRAVA

MINUTURI

Ce este evoluția lumii? Un sens ascendent și luminos al propășirii omului și societății în care acesta trăiește. Ar trebui ca evoluția să stea la baza salvagardării insului și societății în particularitatea și în generalitatea lor. Istoria omenirii contrazice, în mare parte, acest ideal. Dacă în plan spiritual evoluția și-a manifestat cât de cât menirea, în plan material, menirea evoluției s-a realizat indirect, pe căi confuze și, adesea, dramatice și, de aceea, aproape neeficient. Puține tentative de a releva tainele existenței, minunile artei și științei, rezultate din gândirea intuitiv-meditativ-creatoare, aproape că au intrat în zona speranțelor iluzorii, dacă avem în vedere actualitatea. Istoria consemnează faptul că, de regulă, orice descoperire, invenție sau inovație, a fost folosită mai întâi în sens distructiv și apoi, în cazul cerințelor imperative, în sens constructiv, și numai dacă apăreau premisele altor descoperiri care ar fi putut fi folosite în sens distructiv.

*

Tot mai mulți inși își manifestă vizibil capacitățile distructive în detrimentul potențelor mediativ-creatoare, ceea ce determină o tot mai mare îndepărtare a omului de certitudinea adevărului vieții. Confruntarea de idei a cedat locul luptei pentru putere care, de fiecare dată, se soldează cu rezultate distructive. Conținutul și semnificația trăirii sunt tot mai mult eliminate din preocupările oamenilor.

*

Gândirea intuitiv-meditativ-constructivă e tot mai mult înlocuită de mașină. Chiar dacă mașina e rodul gândirii, totuși, în viața cotidiană s-a produs, în mare măsură, un schimb dramatic de funcții între om și mașină în avantajul celei din urmă. Dacă, până acum, mașina era un instrument al omului, în prezent omul tinde să devină un instrument al mașinii. În cele mai multe cazuri, are doar privilegiul de a pune în funcție mașina, iar aceasta „gândește” și „decide” în locul omului. În lupta pentru putere, omul s-a trădat pe sine, devenind instrumentul propriului său instrument.

*

Istoria omenirii e un lung șir de evenimente care au în comun același numitor: lupta pentru puterea dominantă. Aproape nimic nu se face în afara acesteia, deși majoritatea oamenilor pretind că nu-i interesează să dețină puterea asupra semenilor. Dar este vorba, oare, de neinteres, sau de conștientizarea neputinței? Un rol important în lupta pentru putere îl au lucrurile constituite în avere. Dorința și pretențiile de putere dominatoare a insului e direct proporțională cu averea sa materială. În cele mai multe cazuri, averea deformează conștiința umană. Însuși sentimentul iubirii nu se mai raportează la caracterul manifestării spiritual-sentimentale a celor implicați, ci la averile lor. Într-un nefericit accident nu se mai regretă moartea oamenilor ci, în primul rând, pierderile materiale.

*

Lupta pentru puterea materială, în lipsa puterii spirituale, se transformă în confruntare fizică distructivă. Ignoranța împarte lumea în două categorii distincte: Asupritori și Supuși. Ambele fiind lovite de ignoranță. Asupritorii, având puterea materială, sunt interesați să-i țină pe supuși în ignoranță pentru a-i manipula mai ușor. Supușii acceptă ignoranța din teamă și comoditate. Așa s-au născut dictaturile. Orice dictator ignoră valorile umane din teama de a nu fi înlocuit de acestea. Durerea acută a supușilor și dorința perpetuă de înavuțire și putere a dictatorilor, conduce la conflict fizic. Cu cât acest conflict are loc mai târziu, cu atât e mai dezastruos pentru ambele categorii sociale.

*

Omul își poate dirija gândirea în două sensuri opozante: în sens evolutiv al spiritului, și atunci gândirea devine una evolutiv-intuitivă creatoare de valori umane, sau, în sens involutiv al spiritului doritor de profituri și privilegii nejustificate de viață, și atunci devine o gândire revolută, distructivă. Primul sens este mediativ, esențial și esențializator. Cel de al doilea este conflictual și fluctuant. Primul sens vizează un sistem relațional cu absolutul. Cel de al doilea are legături dramatice cu efemerul.

UN MENTOR PENTRU VOICULESCU: ALEXANDRU VLAHUȚĂ

Vlahuță debutase în literatură în anul în care apăreau „Scrisorile” eminesciene. Este și motivul pentru care valoarea sa literară a fost privită de la această înălțime. În primele două decenii ale secolului XX nu s-au publicat opere lirice remarcabile, așa încât nu a căutat nimeni ideii excepționale transpuse într-o formă artistică impecabilă în volumul „Din Țara Zimbrului”. Cultura poetică a medicului-scriitor nu era mai prejos de cea a mentorului. Lipsa experiența. Pe de altă parte, structura sufletească a pârscoveanului nu îngăduia zbcium, revoltă, resemnare, depresie. Ea era construită pe credință și încredere, însușiri care i-au asigurat un câmp de vedere mai larg. În concluzie, sămănătorismul romantic l-a consacrat în propriul univers spiritual, dar și în critica literară, Academia Română răsplătindu-i în 1920 turnirul patriotic, sensibilitatea cântecului, după ce refuzase cândva de la premiere pe Caragiale, Ghenea, Delavrancea și Vlahuță, ceea ce l-a determinat pe ultimul din ei să refuze propunerea de a deveni membru corespondent al onorabilei instituții.

Înrăurirea energetismului vlahuțian a mai continuat câțiva ani, ca urmare a colaborării lui V. Voiculescu la publicații precum: „Dacia”, „Revista copiilor și a tinerimii”, „Florile dalbe”, „Însemnări literare”, „Răsăritul”, „Flacăra”, „Lucefărul”, „Lamura”, „Cugetul românesc”. Considerațiile culturale și medicale, exprimate direct sau sub forma parabolei educative, au fost găzduite de „Albina”, „Vatra”, „România administrativă”, „Farul căminului”, publicații care se adresau, cu precădere, lumii satului. „Când l-am cunoscut eu, Vlahuță nu mai era decât suflet. Focul lăuntric, ce arse neadormit o viață, își împlinise chemarea: mistuise toată zgura. Și omul era acum aur de trei ori lămurit prin foc”, scria Voiculescu în „Amintiri despre Alexandru Vlahuță”, evocare publicată pentru prima dată într-o broșură din colecția „Teatrul de mâine” (nr. 7, 1927, Slobozia). În „Cuvântul autorului”, Voiculescu preciza: „Se împlinesc, acum, șapte ani de la moartea lui Alexandru Vlahuță. Sufletele, după imemoriala religie a morților, își caută de acum înainte alte așezări. Evocări și rugăciuni deasupra oaselor spălate cu mirodenui, le-nlesnesc această ascensiune. Cu un sentiment de pioasă bucurie a nemuririi, desmormântez aceste amintiri” (1926). Editorul consideră că amintirile despre Vlahuță erau cele mai frumoase și emoționante din câte s-au scris despre neuitatul poet. Fără să-l fi văzut până la Bârlad, tânărul medic militar l-a recunoscut într-o piață din oraș: „Vlahuță avea mai mult ca oricine o sfială, un simț ascuțit de jignire dusă până la durere împotriva indiscreției și curiozității lumii”, așa încât Voiculescu a amânat până în toamnă să-l viziteze. Când a făcut-o, l-a găsit bun și prietenos, deschis și drept. I-a pătruns în suflet deodată și a hotărât să-l viziteze de două ori pe săptămână, dar a fost neîndestulător și au început să se vadă zilnic, mai bine de un an întreg. În anumite împrejurări se strângeau în jurul maestrului 20-30 de oameni „în toată firea”, scriitori, învățători, preoți, „băștinași sau refugiați”. Vlahuță lua parte la dezbateri de la o masă mică, de lângă un pat pe care era nevoit să se întindă de multe ori. Îi cuprindea pe toți cu o privire răscolitoare, le călăuzea gândurile într-o înmănunchere de cugete și fapte care făcea mare cinste orașelului provincial. Bârladul fusese locul copilăriei nefericite în care a resimțit lipsa căldurii părintești, răceala străinilor. Străbătuse, aici, drumul tainic al vieții, călăuzit numai de cărți.

Situația militară de la sfârșitul anului 1917 a condus la începerea negocierilor de pace cu Comandamentul Puterilor Centrale în vederea încheierii unui armistițiu. Constantin Argetoianu declara că la Buftea, „singurul lucru care ne-a preocupat a fost salvarea armatei sau a cât mai mult din armată”. Aspectul cel mai important al păcii era subjugarea totală din punct de vedere economic a României, de către Germania și Austro-Ungaria, „cu rectificări nesemnificative ale hărții geografice”. Ferdinand, ajuns rege al României la 10 octombrie 1914, la vârsta de 49 de ani, a refuzat să semneze Tratatul de pace de la București. Vizionar și patriot, a fost încoronat ca Rege al României Mari, printr-o ceremonie impresionantă, la 15 octombrie 1922 la Alba Iulia, încetând din viață, de cancer intestinal, cinci ani mai târziu. Vlahuță ar fi vrut să se întoarcă în București aflat încă sub ocupație germană, ca să înceapă „cu o clipă mai devreme, opera de primenire”. Simțea o sete imensă de martiriu, de a suferi pentru popor, „pentru care i se părea că nu făcuse nimic”. Nu se temea de pedicile puse de ocupant. Spera să se răzvrătească în fiecare puterea de împotrivi, „ca o jertfă de sânge”. Nici medicul-scriitor nu se arăta mai prejos, cum rezultă din două poezii, datate „1918”: „Tu, Înger groaznic” din volumul „Din Țara Zimbrului” („Tu, Înger groaznic, Duh al Răzbunării, / Cum stai privind și nu cobori spre noi? / De cazne ruptă ni-i șira spinării / Și sub poveri gem robii de război”) și „Steaua Țării”, din volumul „Pârgă” („La pragul ars al zării o stea scânteietoare, / În turburul apus / A tras un semn de pază pe-a negurii vâltoare... / Și-n faldurile nopții atotcotropitoare / S-a prins cutezătoare / Și năzuie mai sus”) și din două piese inscripționate „1918. Pacea de la Buftea” reunite în „Pârgă”. E vorba de „Durerea neamului” („Din visul vostru ars, căzut grămadă, / Din dorul, astăzi zgură și tăciuni, / V-am mai rămas doar eu, o grea plămadă - / Amestec de silistră și cărbun”) și de „Steagul” („Și dacă Steagul nostru sfânt / Închide aripa lui ruptă / Și cată trist către pământ, / E că-i departe azi în luptă; / Iar cei ce l-au purtat odată / L-au pus în sala-ntunecată, / Cum pui un mort într-un mormânt”). Poezia „Durerea” a fost publicată mai întâi în revista „Neamul Românesc” (1918), apoi în volumul „Poeme cu îngeri” (1927). A fost apreciată de principesele Nadeja Știrbey și Elisa Știrbey ca un triumf patriotic („admirată, citită, recitată”, chiar de marele Goga): „Oprită să urce în ceruri vreodată, / Durerea n-are aripi, să-și facă vânt, / Ci calcă, peste lespezi încovoiată, / Înger pururi încătușat de pământ. // Adâncu-i glas n-ajunge la stele... / Brațele-i vântură cenușă și lut, / Presărându-le peste răni grele. / Dar Domnul a ales-o de la-nceput”.

Sensibilul Voiculescu a cunoscut „apusul de suflet” pe care i-l dădeau lui Vlahuță vârsta, bunătatea, convalescența, boala, dar și prăbușirea țării și „pierderea munților”. Chinul amestecat cu deznădejdea față de soarta țării i-au înrăutățit sănătatea. „Inima i-a obosit tot purtând în fiecare globulă, de-a lungul trupului” destinul nedrept al poporului. Împreună cu ceilalți „bărlădeni” a editat un calendar cultural. Cu banii strânși din vânzarea lui, au tipărit „Amintiri din copilărie”. Urmau să scrie și o carte de citire pentru oamenii de rând, dar nu au mai apucat. Vlahuță, din ce în ce mai slăbit, a plecat grabnic la București, chemat de „voinea-i nebiruită”. A plecat către „noile așezări ce trebuia să rostuiască acolo”, dar și spre propriul sfârșit. Hotărâse, ca după moarte, să-i fie arse toate însemnările și toate manuscrisele.

Mircea COLOȘENCO

Nichita Stănescu – Inedit

Nichita Stănescu
autograful 1974

Cântec a apărut în volumul *Un pământ numit România* (1969), reluat în *Opere*, I, 2002 (p. 730;1493), realizat la Editura Univers enciclopedic.

Varianta am descoperit-o mai târziu într-un depozit public de carte, fiind inedită.

CÎNTEC

Nu mă face frumos nici tristețea
nici amurgul, nici foamea
nici inima altuia, nici copacii altuia
nici strada goală de tine
nici caii, nici iarba
nici pietrele
nici cuvintele prin ale căror
vocale
pot să privesc
ca prin niște orbite goale...

1964

Nu mă face mai frumos nici tristețea
 nici caii morți nici pietrele sparte
 nici după-amiezele cu îngurătate învârtite
 de vici, de ~~spate~~ păreri
 nici cuvintele de dragoste
 prin ale căror vocale privesc
 ca prin niște orbite goale...
 Mi-as dăruia coastele ~~și~~ globurilor
 felinilor legănate, cîinilor
 și le fie coviltir la cîntecul zărnind
 într-o întoarcere zguduită-napoi
 în istorie
 sufletul ~~mi-ar~~ ploua cu bună știință
 dintr-un trup într-altul
 ca un război de arcade ~~reintarsupt~~
 sprijinit de marginile coloare
 din ce în ce mai apăsate
 de un cer tare
 greu
 și de
 are în desertat ~~de~~ ingerii
 în primul capil înălțat în cale.

Roxana GALAN

DESPRE REVOLTĂ, MODELE ȘI EDUCAȚIE

Întotdeauna am apreciat la om capacitatea de revoltă, dar revolta fără finalitate, doar de dragul de a da din gură sau de a fi violent, mă scârbește.

Lumea neo-contemporană, care aduce confortul, care aleargă după modele și idealuri, înăbușă revolta, slăbește înțelegerea, inteligența și aduce frica și supunerea ce păreau uitate.

Profesorul care educă prin teroare doar pentru că la rândul său a fost terorizat, nu are ce căuta în învățământ.

Elevul care-l acceptă pe acest dascăl doar din respect, din frică față de autoritate, care nu-l judecă prin spirit critic, nu are nici un viitor. El va fi doar o copie, nu o altă minte care să se descopere într-o lume liberă.

A învăța după modele înseamnă a pune tiparele înaintea cunoașterii de sine, a perverti inteligența.

Ce au însemnat modelele în istoria omenirii dacă nu tipare fixate între conflictele permanente dintre religie și știință? Dacă aceste „tipare” ar fuziona am redescoperi armonia. Trăind în frica răsădită de model, de ideal, omul se goleşte de sine, fiind mereu în primejdia de a nu realiza, a nu atinge...sloganul perfect.

Un om care gândește liber, nu este nici supus, nici temător, dar cunoscându-se pe sine și descoperind lumea prin proprii săi ochi își dezvăluie inteligența și va îndrăzni mai mult.

Învățați copiii să gândească liber! Nu le impuneți o imagine a voastră despre lume, viață sau viitor. Învățați-i să vadă cu ochii lor și atunci le veți fi dăruit o armă de mari constructori, ce nu se va dezminți.

Emil NEAGU

Romulus Cioflec: 130 de ani de la naștere

S-au împlinit la sfârșitul acestui martie, pe 25, 130 de ani de la nașterea lui Romulus Cioflec.

O liniște tot mai adâncă se lasă asupra acestui prozator ardelean meritoriu pe care Perpessicius, cu prilejul altei aniversări, îl aprecia ca fiind „exemplul unei vieți cumiști și rodnice, închinată, în egală măsură, obligațiilor cetățenești, profesiunii de dascăl și patimii de scriitor”.

Romulus Cioflec s-a născut în comuna Araci (inclusă în stațiunea Vilcele), nu departe de Brașov, dintr-o familie de țărani.

Aproape uitat azi, Romulus Cioflec a fost totuși o prezență activă în viața literară de după 1900 pînă în 1947, cînd își scrie ultimul roman „Boierul” – apărut postum.

Privind retrospectiv, putem spune că a avut o activitate scriitoricească bogată și strînse legături cu mari personalități ale timpului, atestate de prezența sa în revistele de cultură și în corespondență.

După studii „normale” la Cîmpulung Muscel, împlinite cu cele de „litere” la Universitatea București va funcționa ca învățător și profesor la Chiojdeanca (Ploiești), Pomârla și Liceul „Gh. Lazăr” din București.

Stabilit la București (1904) își publică povestirile, nuvele sau simple note de călătorie în: *Viața Românească*, *Semănătorul*, *Gazeta Transilvaniei*, *Viața literară*, *Adevărul literar*, *Epoca*, *Dimineața*, *Românul* (Arad – unde funcționează ca redactor) etc.

Chiar dacă G. Călinescu îl consemnează sec în „Istoria literaturii române de la origini” (pentru volumul de nuvele „Doamne, ajută-ne” 1907) ca scriitor de mediu rural preocupat de oameni „fără noroc” dar luptători, bibliografia lui Romulus Cioflec este destul de bogată.

Se cuvine să consemnăm aleatoriu: „Lacrimi călătoare” (Ed. *Viața Românească*, Iași – 1920), romanul „Vîrtejul” – 1937 premiat de Academia Română cu premiul Ion Heliade Rădulescu (la propunerea lui Sadoveanu), „Românii din secuime” – nuvele – 1942, romanul „Pe urmele destinului” – 1943, „Cutreierînd Spania. Impresii de călătorie” (1926 – Biblioteca Dimineața), „Sub soarele polar” – 1931, romanul postum „Boierul”. Există un consens exprimat direct sau admis tacit privind spațiul de referință, personajul și modul de exprimare al autorului. Majoritatea comentatorilor îl consideră un prozator realist, ușor didactic, în direcția descendentă a lui Slavici și Agârbiceanu. Compasiunea pentru suferințele semenilor ca și o anumită predispoziție sentimentală, relația autorului cu N. Iorga și ceilalți scriitori din jurul revistei „Semănătorul” l-ar recomanda semănătorist. Și totuși, Ilarie Chendi credea că țăranul lui Romulus Cioflec (și nici spațiul) nu este idilic.

Dimpotrivă, ceea ce și G. Călinescu sugera, el este un luptător „pentru pîne” – „un suflet fără noroc”.

La insistența lui Iorga care a trecut la pas prin satele de pe malul drept al Oltului contactînd preoți, învățători și oameni de rînd, va publica volumul „Românii din secuime” cuprinzînd 12 nuvele dintre care se remarcă „Trei aldămașe” (inițial – „Divorț”) considerată „o mică capodoperă”. Este povestea aventurii lui Solomon Bucuraș care prin avocatul Amos Potcoavă vrea să divorțeze de soția lui care îl jignise. Întîlnirea cu cumătrul Achim care, în urma aldămașului, îl determină a doua zi să plece la tîrg pentru retragerea acțiunii de divorț.

„Țeapăn de băutură” și „pocăit” Solomon Bucuraș se întoarce în bătătură unde soția îl întîmpină cu umor: „Cum n-ai găsit un copoc în tot drumul? Că aveai cu tine funia vițeilor.”

Romanul „Pe urmele destinului” 1943 – Editura Remus Cioflec, cu subtitlul „O goană în jur de sine însuși” apare într-un context dificil pentru literatură.

Cele două volume însumînd aproape 800 de pagini, tipărite în tiraj restrîns și în condiții grafice precare, nu devin un eveniment literar.

Romanul este semnalat sau fugar comentat în cîteva publicații („Viața” – 29 iunie – 1943, „Tribuna” – Brașov, 6 iulie 1943, „Curentul” – 5 august – 1943, „Acțiunea” – 1, 8 ianuarie, 1944, ambele semnate de Perpessicius).

De altfel, Perpessicius îi încurajează mereu destinul literar.

„Pe urmele destinului” este un tip de roman destul de rar întîlnit în literatura română. Este povestea destinului familiei autorului pe parcursul a doi ani și jumătate, la sfârșitul primei conflagrații

mondiale. Este un roman – document de mare autenticitate prin firescul întîmplărilor relatate, dar și prin numeroasele situații limită pe care autorul le gestionează eliminînd senzaționalul chiar dacă el a existat. Autorul a trăit fiecare crimă de viață fiind el însuși depozitarul acestora.

Faptele au fost confirmate de (la ora cercetării mele – 1970) puținele rude îndepărtate din Araci și Feldioara ca și de părintele octogenar (și cărturar) Nistor.

Numai numele personajelor și al satului (Araci – Ariniș) au fost modificate.

După retragerea administrației maghiare și pătrunderea armatei române în Ardeal, în Ariniș este numit notar dascălul de biserică Costache Cimbrîșor, țăran înstărit și știutor de carte.

Revenirea în forță a armatei germane îl determină pe Costache Cimbrîșor să pibegească însoțind trupele armatei române în retragere.

Împreună cu Uța, soția lui, Miron și Virgil, apoi

Silvia (copii), Costache Cimbrișor ajunge prin Nehoiu la Buzău. Spargerea frontului de către germani îi obligă să se refugieze la Galați și Iași.

Autoritățile îl obligă să se evacueze în Ucraina. Aflat pe pământ străin, familia lui Cimbrișor se adaptează din mers fără a se fixa într-un anumit loc. După tratativele de la Brest-Litovsk se atașează unor refugiați sârbi și cehi care aveau la dispoziție un tren militar. Trec în Siberia ajungând pînă la lacul Baikal. După drama pierderii Silviei și crîncena luptă pentru supraviețuire apare un dram de speranță. Un reprezentant al Crucii Roșii Internaționale îi anunță sfîrșitul războiului. Străbătînd Manciuria și China pribegii se îmbarcă la Vladivostok pe un vapor.

Începe drumul de întoarcere cu escale în Japonia, Shanghai, Singapore, Bombay, Suez, Port Said, Raguza.

Refugiații se relaxează pe încă lungul drum al întoarcerii deși mai trec prin momente de coșmar.

Cu ajutorul armatei franceze, familia lui Cimbrișor străbate Herțegovina, Bosnia, Croația și Ungaria pînă la Timișoara. Apoi, prin Rîmnicu Vîlcea – Piatra Olt ajunge la Sibiu și Brașov. După o jumătate de ceas e pe malul Oltului.

De pe pod, „se vede Arinișul sub dealuri, chiar Arinișul îmbrăcat în zăpadă, între livezile îmbrăcate în zăpadă”.

Familia trăiește cu emoție clipa după doi ani și jumătate de peregrinări și pierderea a doi dintre copii! Ca și personajul lui Slavici, Cimbrișor trage o concluzie. Nu-l afectează pierderea averii. Învăță din înfrîngeri și știe că sufletul e mai important decît toate: „cu cît se dăruiește, cu atît sporește”.

El vine mai bogat acasă înțelegînd realitățile prin care a trecut și știe că destinul și-l mai face și omul. Își leagă viața din urmă cu prezentul și o ia de la capăt.

Dintre toate criteriile de încadrare tehnică, „Pe urmele destinului” ar putea fi un solid roman – document.

Îl recomandă pentru aceasta veridicitatea faptelor și incontestabilul talent artistic al autorului.

Cu „Boierul” – roman realist îmbinînd umorul, analiza psihologică, pilda moralizatoare, acțiunea se mută în vechiul Regat.

Peisajul aduce ușor cu cel de la Ariniș, cu dealuri domoale și livezi nesfîrșite. În iminența anului 1907 țăranul Vasile Stan devine un justițiar, pedepsind pe boierul Băluică, ucigașul tatălui său.

Autorul oferă un larg spectru de personaje, atent portretizate din sfera barourilor, a politicianilor mărunți și a satului.

Astfel, Romulus Cioflec urmează exemplul lui Rebreanu cu un subiect de dincolo de munți.

Întraga operă a lui Romulus Cioflec îndeamnă la o revenire critică.

Correspondența sa cu Panait Istrati, Garabet Ibrăileanu, George Topîrceanu, cu scriitori din sfera „Vieții Românești”, dar și alții ar putea completa imaginea unui „destin literar” cu numeroase necunoscute.

Rafael-Tudor LUPAȘCU

PLOPUL

De ce plîngi, plopule,
Cu dor și jale
Și încotro privești?

La păsări călătoare,
Ce se pierd în zare
Și pleacă-n depărtare?

Te doare, plopule,
Te doare!

TIMPUL, UN CĂLĂTOR GRĂBIT

Eram copil
Și doream, ca fiecare,
Să treacă timpul
Și să cresc mare.

Fără să-mi dau seama,
Timpul a trecut,
Mi-a cerut și mie „vama”
Și-am crescut.

Timpul este un călător neobosit.
El aleargă mereu
Și trece în grabă,
Fără a fi oprit la vamă.

Ce mult aș fi dorit
Să opresc clipa în loc,
Să-i spun că nu sunt fericit deloc.
Să știe că, deși visez,
În culorile dragostei aș vrea s-o pictez.

Dar timpul și clipa au trecut,
Iar eu n-am observat că am crescut.

Oana UNGUREANU

MAMEI

*Din mîna ta mi s-au deschis aripi,
din chipul tău au răsărit îngerii,
cu ochii tăi am îmbrățișat zarea,
din glasul tău am sorbit marea,
cu brațul tău am dezmiertat teii,
iar inima ta se prelinge în ochii mei
și-ai tăi,*

*grei
de nectarul de aur
al dorului de ieri.*

Alexandru OBEDEANU

Cenaclul de la Fialkowski

Cafenelele noastre de acum o jumătate de veac

Cafeneaua și cofetăria Fialkowski erau instalate în piața Teatrului Național, în parterul casei Torec, exact unde se află acum Eliseul dlui Iani Kolomiris, minus colțul dispărut pe Calea Victoriei; cu o ușă și trei ferestre unde găseai magazinul dnei Blanche care confecționa pălării de damă.

Într-o seară de sfârșit de noiembrie 1883, pe când implacabilul cer de iarnă hărăzea asupra Bucureștiului ploaie, zăpadă, frig și umiditate, m-am dus la Opera italiană care pe atunci dădea reprezentații pe scena Teatrului Național.

Întocmai ca la Bizanțiu, abia la ora 9, cortina s-a ridicat, lăsând vizibile: piața și fabrica de tutun din Sevilla. Cum toate actele operei „Carmen”, afară de al patrulea, sunt lungi și antractele durau – și atunci tot ca și acum -, aproape cât actele, spectacolul s-a terminat la ora unu fără un sfert noaptea. Afară nu mai era așa de frig ca pe la 8 seara, fulgi groși de zăpadă și noaptea fără lună și strada fără lumină electrică dădeau orașului un aspect mai poetic decât îl avea ziua deoarece diformitățile se estompau într-un clar-obscur mult mai pronunțat decât în tablourile marelui Rembrandt.

În cofetăria din stânga pieței – cum ieși de la teatru – era întuneric; alături, câțiva metri mai îndărăt de Calea Victoriei, era lumină a giorno. Aveam nevoie de puțină reculegere, după patru acte de muzică nouă și nemaiauzită la noi, unde urechile ne-au fost neconținut supuse muzicii lui Verdi, Donizetti și Bellini.

Cu oarecare ifos, așa cum trebuie să-l aibă oricine la 18 ani, am intrat în Cafeneaua operei înființată la 1853 de un polonez românizat cu numele de Fialkowski.

În viața publică, normalmente, durata unei generații este numai de 30 de ani. În România, toți cei născuți între debutul secolului al XIX-lea și restabilirea domniilor pământene formează legiunea marelui generații care a produs renașterea Țărilor Românești și a cărei activitate ar fi fost firesc să ocupe numai a doua treime a secolului trecut. Excepțional ea s-a prelungit și în domeniul generației a II-a, născută împrejurul mijlocului de secol.

De la 1883 și până la 1898 când cafeneaua s-a desființat, am stat de vorbă acolo cu următoarele personaje: academicienii George Sion și Alexandru Xenopol; Magistrății Costache Câmpineanu și Mihail Paleologu; Nicolae Blaremburg, fost ministru; profesorii Danielopolu, Coco Dimitrescu-Iași și Demarat; artiștii Matei Millo, Costache Bărcănescu și De Max de la Comedia Franceză; autorul dramatic Theodor Miller; Alex. Cantacuzino directorul Monitorului Oficial; Athanasiade, avocat și directorul ziarului „Ciulinul”, (unde în 1884 am publicat versuri). De mult sub stele nu se mai află niciunul. De mult s-au desprins de viață.

În afară de aceste două generații arătate mai este o a treia principală, al cărei leagăn s-a nuanțat în apropierea unirei Principatelor Dunărene, o generație romantică însă de mult folos atât artei cât și patriei.

Când mi-am făcut apariția în cafeneaua Fialkowski am avut fericirea de a întâlni o parte din literații și ziariștii din a

III-a generație principală a secolului trecut. La masa lor din cafenea, era atâta animație și exuberanță de primă tinerețe a întregului cenaclu că Grigore Ventura – care pe atunci se afla în plină maturitate – cu tot aspectul său athletic a fost atras ca o peniță claps de un magnet la masa tinerilor intelectuali unde toți discutau cu aprinderea pe care, în preludiul vieții, ți-o dă Isis-Pantheea.

În camera de mijloc a cafenelei la masa cea lungă, între cele două uși, erau instalați pe scaune și canapele: Ion Caragiale, Racoviță-Sfinx, cronicar teatral, Mircea Dimitriade actor și literat, marele artist comic Ștefan Iulian și profesorul Ștefan C. Mihăilescu-Stemill, prețios colaborator al *Revistei Contemporane* din 1874-1876 (care nici el nu mai era tânăr, avea 4 ani mai puțin de cât avea Ventura, dar îi rămăsese avântul când era vorba de sentimente și o spontaneitate insecabilă în orice discuțiuni).

El era bun amic și cu Ion Caragiale și cu Duiliu Zamfirescu care își publica nuvelele și cronicile în ziarul *România Liberă* unde Ștefan Mihăilescu era prim-redactor.

Am fost prezentat la toți de către Ștefan Iulian pe care îl cunoșteam încă din 1878 noiembrie 25, din ziua de Sfânta Ecaterina, de la pensionul dnei Baumont, unde în seara aceea a fost o serbare teatrală dată de elevele pensionului. Iulian, care era soțul profesoarei de limba franceză, dna Louise Varangot supraveghease repetițiile, iar eu fusesem invitat la acea reprezentație școlară.

Cofetăria Fialkowski fiind închisă în timpul când lumea eșea de la Operă în noaptea de sfârșit de Noiembrie 1883, aristocrația care la teatru ocupase lojile Baignoire și fotoliile de orchestră năvăli în salonul cel mare al cafenelei ce avea fațada în piața Teatrului.

Toți bărbații purtau fracuri, iar femeile erau costumate în rochii de mătase de diferite nuanțe, bluzele lor lăsau pieptul și brațele descoperite; și sclipitoare bijuterii (cu pietre în adevăr prețioase fiindcă erau veritabile) ornamentau animatele lor siluete. Aveai în apropiere epiderme albe ca zăpada, roz-albe ca trandafirii și foarte puține din ele aveau paliditatea făcliilor de ceară. Aproape toate acele statui și statuete de carne erau și tinere și frumoase și ochii lor verzi, negri și albaștri îți pătrundeau sufletul. De mult peste acel tablou real cortina saturniană a căzut pentru totdeauna. Prin reprezentare eu îl revăd identic așa cum l-am privit acum o jumătate de secol.

După câteva minute la masa noastră sosi Duiliu Zamfirescu, avea o figură foarte frumoasă, tenul alb, părul capului era negru și buclat și mustața mică, de un negru-corb ca și părul. Cu accentul lui moldovenesc se adresă supărat către Ștefan Mihăilescu:

- Închipește-ți, mon cher Fanache, în săptămâna când am publicat o cronică elogioasă pentru primadona Montalba, după cinci zile s-a tipărit în gazeta noastră, pe pagina a III-a un articol injurios la adresa ei, iscălit de un tip Acutus.

- Eu, răspunse foarte liniștit Ștefan Mihăilescu, nu l-am văzut, tu știi că eu nu citesc decât articolele mele ca să număr

erorile de tipar.

- E! asta îmi place, strigă Caragiale, Acutus ești tu, Fanache, ți-am cunoscut stilul.

- Ia ascultă, Iancule, răspuse Mihăilescu, eu știu că tu ești autor dramatic, nuvelist, sufleor, ziarist, dar te rog, să nu-mi faci mie acum, pe intrigantul de melodramă; tu știi, Duiliu că eu nu mă pricep în muzică, eu sunt profesor de zoologie la gimnaziu.

- Toată lumea știe că ești enciclopedist, zise actorul Iulian.

- Te rog, te rog, zise Mihăilescu, nu este așa, sunt calomniat.

- Dar articolele dumatiale din România Liberă sunt lecții de zoologie? îl întrebă Iulian.

- Evident, atât că la gazetă sunt obligat să public un curs universitar, dar la urma urmei tot zoologie fac și acolo, răspuse Mihăilescu, nițel cam enervat.

La masă eu ocupasem un loc în apropiere de ușa ce dădea în salonul cel mare – unde erau și două biliarde – ca să pot observa ce se petrece pretutindeni.

Era ora unu și un sfert. Aristocrația lojilor baignoire și a fotoliilor de orchestră dispăruse din cafenea.

- Mă Duiliu, zise Caragiale, nimeni nu a putut s-o aprecieze pe Montalba, într-un mod mai inteligent decât tine, noi am văzut-o pe scenă, costumată în tricou negru când diva avea pe figură un strat de funingine, noi am văzut-o etiopiană. Tu ai văzut-o și spaniolă.

- Pardon, întrerupse Duiliu.

- „Ce pardon?” – continuă Caragiale. Cum și-a permis dna Montalba să iasă pe scenă, în Aida, când îi lipsesc notele de sus?

- Dar le are pe cele de mijloc, care sunt admirabile, răspuse Duiliu.

- Cu notele de mijloc să-ți cânte numai ție, la Avidic, ripostă Caragiale

- Unde este Avidic? întrebă Mihăilescu.

- Colegul d-tale Bonifaciu Florescu poate să-ți dea lămuriri, el cunoaște mai bine împrejurimile Capitalei decât Poarta liceului, îi răspuse Iulian.

- Ascultă Duiliu, îi vorbi mai încet Caragiale, eu am găsit o sală mare, în centrul Capitalei, în curând voi deschide acolo o berărie, în mijlocul localului voi face o scenă rotundă, tu nu lăsa pe Montalba să plece în Italia, o angajez eu la berăria mea.

- Nu mai este de stat cu voi, aicea, zise Duiliu, apoi îi adresă lui Caragiale o ultimă frază: în chestii de muzică, eu îmi pierd noaptea discutând cu voi.

- Dragă Duiliu, eu îți fluier orice operă dorești, dacă tu ești muzicant, eu mă mulțumesc să-mi fluieri numai: „Hai Baba Iana hop zârnai-zâr”. Duiliu ridicându-se de la masă, Caragiale continuă: fiindcă nu poți să fluieri, te retragi, ești un fluieră-vânt.

Pe când Duiliu se îndrepta spre ușă, Iulian asurzise pe toți cu o arie din *Choufleuri*:

De dimineață: îmbrăcătura,

Cum face seară: desbrăcătura

Ți-e foame,trebui se prinzeeeește

Aber nu se pote face tot un dată...

N-am știut când Racovitză și Mircea Demitriade s-au evaporat.

În pragul ușei ne pomenirăm cu tânăra și frumoasa

casierită, de origine franceză care muzicaliză și ea obișnuitul refren:

- Dlor, a sunat ora două, trebuie să închidem.

- Să ne mai aducă patru curaçao-uri de Olanda și plecăm, răspuse Iulian.

Bietul chelner care moțăia s-a executat pe dată. Și noi, spre bucuria franțuzoaicei, băurăm curaçao-urile într-o secundă. În mersul spre ușă, Iulian ca o lăcustă s-a repezit la casierită și îmbrățișând-o, a sărutat-o pe amândoi obraji, iar ea a dat un țipăt. În dreptul comptuarului cu o intonație solemnă, Iulian i s-a adresat astfel:

- Primul sărut a fost pentru că mi-ați adus aminte că mâine de dimineață am repetiție, iar al doilea pentru că sunteți franțuzoaică întocmai ca nevastă-mea. Sărutându-te pe d-ta, eu am sărutat Franța întreagă, patria libertăților și a oamenilor de geniu.

Și eșirăm din local ultimii patru clienți: profesorul Ștefan Mihăilescu, Caragiale, Iulian și cu mine, cântând prima strofă din *La Marseillaise*.

În piața Teatrului, Iulian, zărind o cotigă de gunoi, într-un salt sbură pe deasupra ei și în partea unde trebuia să se oprească se izbi de pieptul unei namile de gardist oacheș, care luând pe dată o poziție militară, a glăsuț:

- Să trăiți, dle Iulian.

- Mă Ioniță, da pe mine mă cunoști, știi tu cine sunt eu? Îl întrebă Caragiale.

- Vai de mine! Răspuse vardistul, de la 66 sunt aicea de pază, se poate să nu vă cunosc eu, dle Caraja, nu sunteți și d-voastră tot fteatralist la binaua asta mare (și arătând Teatrul Național) tot ca dl Iunian?

- La revedere, dragii neichii, zise Iulian, sărind în cărca gardistului; na, cioară, doi lei, taxa cursei, dar strigă tare: să trăiască Franța.

Purtând pe Iulian călare pe umeri, gardistul coborî panta străzii Matei Millo: „Să trăiască Franția, domnule Iunian!”.

SEMNAL

O lucrare de excepție în literatura rebusistă, apărută la sfârșitul anului 2011, datorată lui Virgil Agheorghiesei, din Huși.

Dicționarul (literele A-C) readuce în memoria cititorilor realizările de excepție ale unora dintre rebusiști.

Cităm din „Universul rebus” remarcă lui Tristan Bernard: „Cuvintele încrucișate nu constituie numai un admirabil sport literar... ele sunt o minunată școală”.

Ion N. OPREA

REMEMBER

ALEXANDRU MÂNĂSTIREANU

HARNIC, ORDONAT ȘI DE CUVÂNT – TOATĂ VIAȚA

La 9 iulie 2010 profesorul nota undeva pentru el, dar și pentru noi, cititorii, prietenii lui, că toate volumele sale formează cartea mare a prieteniei: „**Ce bine îmi pare că mi-am luat grija de la volumul III**”.

Terminase, avea pe masa personală și la prieteni, cunoscuți și în biblioteci, cel de al III-lea volum din monumentală sa „**Călător...prin vârtoarea vremii**” și aștepta, după propriile mărturii, data lansării. Verdictul cititorilor, în care Domnia –sa a avut mereu mare încredere.

Printre primele sale mari griji și bucurii, mă învrednicea la 12 iulie și pe subsemnatul cu o primă notă pentru volumul său care avea să poarte numărul IV: „m-am delectat (ce măgulitor pentru mine!) citind din ceea ce mi-a trimis **domnul I. N. Oprea, „Vaslui – Itinerarii II”** (auziți, domnul – eu elevul său!)”.

La 1 iunie 2011, în revista „**Rezerva Oștirii Române**”, însuși redactorul ei șef, **generalul Crețu Gheorghe** nota recenzându-i volumul: **Autorul se pregătește să încredințeze tiparului și cel de al IV-lea volum din ciclul „Călător...prin vârtoarea vremii”...**

Iar profesorul Alexandru Mânăstireanu, om de cuvânt, harnic și ordonat, cum a fost toată viața, scria pe manuscrisul care avea să devină cel de al IV-lea volum al cărții promise, nouă, prietenilor: „îl asigur pe domnul general că și volumul următor se va îndrepta prioritar, spre Biblioteca Oștirii Române, unde își va găsi destui cititori”. Scris care mi se pare însemna și **un raport către superior făcut de colonelul rezervist care era dascălul de la Bârlad**, dar și o exprimare al optimismului său de oștean care își cunoștea bine camarazii, niște flămânzi și interesați să cunoască viața și a oamenilor în vârstă, în semn de prețuire și respect pentru tradiționalismul care nu l-a părăsit niciodată...

Și într-adevăr, consăteanul meu a lucrat cu hărnicie și spor, așa cum făceau părinții noștri la secere sau la prășit, la orice treabă începută... Așa de spornic, că la 26 iunie 2011 își nota: „Astăzi am reușit să corectez ultimele pagini ce mi-a trimis domnul B... din volumul actual”.

Da, corectură, că scrisul îl avea realizat postată cu postată: fiecare recenzie sau prezentare de carte, fiecare scrisoare expediată, fiecare convorbire, erau bine puse pe hârtie, în dublu exemplar, și păstrată, strașnic îndosariată, cum nu prea facem noi, cei care nu prea suntem ordonați sau educați în păstrarea hârtiilor. La el orice înscris nu era o hârtie oarecare, ci un **document valoros**, ceea ce probează că am avut alături un om deosebit de cultivat.

Locuia singur. Dar în casa lui mare, inclusiv la bucătărie și în atenansele gospodăriei totul era într-o ordine desăvârșită. Nici o hârtie, nici o carte împrăștiată. O selecta și ți-o oferea pe loc, imediat ce i-o cereai, cu o precizie de...calculator. Îl înspăimânta cartea virtuală, nu că nu i-ar fi plăcut modernismul, ci pentru că, îmi spunea, nu vroia să piardă deprinderea pipăitului, **simțul literei** scrise, **mirosul cernelii** tipografice, **plăcerea de a adormi cu**

cartea în mână, lăsată leneș, cu satisfacția sațietății, pe noptiera din coastă...

După ce a pus de o parte și grija volumului IV, cu lansarea care i-a făcut cinste și alte bucurii, cu expedierea lui unde trebuia (mie mi-a oferit vreo 15 exemplare), a alergat la București, la **Clinica „Aesculap”** să-și caute de sănătate... Îl cam supăra ceva, nimic important, mă asigură uneori, ca să mă liniștească, cum făcea tata, când își simțea șubrezeniile, să nu-și îngrijoreze feciorul și cu cele ale sale...

Mi-a vorbit puțin, în rezumatul-rezumatului despre ce i-au descoperit doctorii, față de care avea un adevărat cult, ba am simțit că chiar îi iubea, ca pe niște neajutorăți ai timpurilor prezente, oameni care pun din buzunarul lor până și pentru perfuziile bolnavilor...Trecând peste toate ale spitalului pe care l-a părăsit repede, mi-a pus sub ochi **trei carnete de buzunar**, cu coperte roșii-roșii, cu însemnări de război ale unui camarad al său.

-Pe domnul **Leonida Goga** l-am cunoscut la... Aesculap...

Era și este din București, cu un an mai în vârstă decât domnul Mânăstireanu, mi-a povestit profesorul, confidentul meu de ani și ani, căruia îi simt lipsa de la telefon seară de seară, în iulie 2011, când ne-am aflat ultima dată față în față.

L-am ascultat cu interes, cu luare aminte... Cine nu ar fi făcut așa, când avea un asemenea prilej important, să aibă la sfat de taină pe **patriarhul Bârladului**, coborât aici de la Priponești, ca într-o stație de cale ferată de mare importanță, pentru amândoi ?

Deci, doi vârstnici, amândoi călători către o sută de ani, sosiți la medic să-și caute de sănătate, nu vorbesc despre propriile lor dureri sau neputințe de ordin biologic, ci despre **apărarea patriei**, despre **sacrificii și jertfe**, despre tot felul de amintiri, **clădind** – ce ? – **CĂRȚI**. Nu-i un lucru foarte important, de natură să cheme la realitățile vieții pe un tânăr universitar ieșean care nu de mult, chiar în ziar, arunca cu noroi în mai vârstnicii noștri, considerându-i ca plecați cu mintea în vacanța veșnică ?

Am răsfoit și eu carnetele cu însemnări ale veteranului Leonida Goga, **vasluian**, ca și noi, **din Sipeni**, comuna Blăgești, motiv, probabil, care i-a apropiat pe cei doi foști combatanți. Prețioasă lucrarea ! Mare și generos angajamentul gazdei mele de a-l ajuta să facă o completare memorialistică cu spusele camaradului de ocazie la propriile documente păstrate și relatate în Călătoria sa de acum terminată – „**Călător...prin vârtoarea vremii**”, la ceea ce făcuse și un alt coleg de generație al lor de la Iași – **Ioan Costache Enache** – în cartea „**Eroi au fost...Memoriile mele**”, și ele tot o descriere, mult mai largă, foarte palpantă, din timpul războiului 1940-1945...

I-am promis ajutor, mi l-a acceptat, ba am schițat și un fel de plan mintal al realizărilor noastre, în vederea înfăptuirii demersului. Dar, cum am mai spus în alt loc, nu a mai fost cazul să și colaborăm decât comunicând telefonic și

adiacent muncii profesorului care, grăbit-grăbit, a lucrat singur, dar foarte bine. Grijuliu, i-a telefonat și prietenului nostru, **generalului Gheorghe Crețu** cu rugămintea să-i primească și găzduiască la „**Rezerva Oștirii Române**” cartea lui Goga, dar și carnetele cu însemnări la **Muzeul Militar al Armatei Române...**

Ordine desăvârșită, spuneam, de gospodar grijuliu, realizată până în ultima clipă!

La câteva zile după ce maestrul meu într-o toate m-a lăsat cu propriile-mi gânduri și treburi, am avut nemăsurata surpriză – pe care o anticipasem – să primesc de la alt prețuit prieten, tot de o viață, Serghei Coloșenco, cartea „**România în cel de al Doilea Război Mondial – Jurnal de front**”, autor **Leonida Goga**, Ediție și postfață de **Alexandru Mănăstireanu**, volum apărut sub egida Academiei Bârlădene, lector **Serghei Coloșenco**, tehnoredactare **Bogdan Artene**, Editura „Sfera” Bârlad, 2011, p. 111.

Cartea are ineditul ei dar și părți comune altor opere în domeniu, ceea ce confirmă autenticitatea descrierii faptelor. Mă refer la ceea ce au relatat și profesorul Alexandru Mănăstireanu sau Ioan Costache Enache în scrierile lor : că după întoarcerea armelor împotriva armatei germane și a stabilirii legăturilor noastre de prietenie cu rușii, armata rusă, în mod samavolnic, a capturat și a luat prizonieri de război peste 100 de mii de ostași români pe care i-a folosit în **Siberia** la diferite munci necalificate mulți ani după terminarea războiului; că în timpul operațiilor militare, pe front, ca și în 1916, nu a cooperat dar a încredințat armatei române misiunile cele mai riscante, cum a fost la **Oarba de Mureș**, unde s-au sacrificat mii de vieți omenești; că prizonierii luați de armata română în operațiile sale erau notați și considerați victorii ale ostașilor sovietici; că la 1 septembrie, după 8 zile de la declararea Alianței, aliatul nostru, Armata Roșie, a continuat să aresteze și să ia prizonieri ofițeri și ostași români, adăugându-i la cei peste o sută de mii pomeniți, cum a fost cazul și cu sergentul Nacu Panaite din Priponești, cumnatul profesorului, ostaș în Regimentul 12 Infanterie Bârlad, care a distrus pe câmpul de luptă un tanc rusesc T. 34, faptă pentru care a fost decorat și avansat în grad, dar la revenirea din prizonierat, în noiembrie 1946, pentru ea a fost returnat în lagărul din care plecase și nu s-a mai știut nimic despre el (p. 64 din carte).

Subliniez și altceva peste care nu a trecut profesorul: personalitatea autorului. Viță de român vasluian, acesta a fost, ca și alți participanți la război, un mare erou al confruntărilor. Fără de el, este posibil ca ieșirea Marii Unități de artilerie grea din încercuirea de la **Don-Stalingrad din februarie 1943** să nu fi fost posibilă. Suficient, ca ajuns în țară să noteze lapidar, dar cu bucuria celui care a învins greutățile neînchipuit de mari: „**Peste noapte trăiesc minunea mult sperată a întoarcerii acasă, odihnindu-mă într-o cameră călduroasă și un pat minunat de odihnitor la care am visat chiar în cele mai dramatice evenimente de pe front, când înmărmuream de frig în camere reci, la temperatura de afară**”. După război, ca și marea majoritate a participanților pe front la victoriile românești, el a devenit un neagreat, un persecutat, care, în ciuda vrăjmășiilor și a ignoranței noilor conducători, a rezistat timpului, a rămas activ în cadrul armatei române, ajungând până la gradul de

locotenent-colonel, bucurându-se de aprecierea pe mai departe a comandanților săi. Atunci când a fost să fie dat în afara armatei pentru simplul motiv că nu a acceptat să poarte carnetul roșu de membru PCR însuși comandantul său direct – **colonelul Iosif Georgescu** – i-a stat alături, desăvârșindu-și profesia pentru care ostașul nu a precupețit nimic...

Ca prim redactor al cărții, domnul profesor se străduiește – și reușește – să evidențieze meritele în război ale colegului său și unității din care a făcut parte, calitățile autorului și ale celor scrise de el, prevăzând și ceea ce ar putea dezvolta cei care se vor ocupa și realiza edițiile următoare ale consistentei și prea densei lucrări publicate de **Academia Bârlădeană**: detaliile unor evenimente, acum sintetizate, ilustrarea cărții cu ceea ce a fost foto, atât în Campania din răsărit cât și în cea de eliberare a României după Armistițiul din 1944, precum și în luptele din Ungaria și Cehoslovacia.

Satisfăcut, îngrijitorul de carte ne asigură de autenticitatea adevărilor pe care le simțim și înțelegem fiecare citindu-i cele selectate și publicate: „**e un lucru extraordinar că aceste note de front ținute zilnic au ajuns până în zilele de astăzi și că ele vor apărea sub forma unei cărți, care sper să aibă destulă rezonanță în și la cei ce o vor citi**”.

Total adevărat, domnule profesor, deși domnia-sa, grăbit, nu a mai avut răgazul să-mi telefoneze fericit despre apariția tipografică și a acestui volum, care este în principal meritul Domniei Sale, mereu un coagulant în relațiile dintre semenii. Mai ales că din carte, după cum am spus, apar la tot pasul urmele intervenției sale ca redactor, dar și de participant și cunoscător al lecțiilor războiului... Nu vă spun lucrul acesta cuvintele de la pagina 56-57 ? : „**Bune sau mai puțin bune, însemnările mele vor fi doar o simplă mărturie pentru cei ce vor veni după noi, că în condiții aspre ne-am făcut cu modestie datoria patriotică.**

Însemnările mele mărturisesc sincer partea noastră de suferință, uneori peste ce poate un om. Nu degeaba se spune să nu-i dea Domnul omului nostru pe cât poate răbda la caz de nevoie”.

Atât de minuțios s-a dovedit a fi și de data aceasta profesorul meu, cel care coordonase atât de fertil pentru mine activitățile de la căminul cultural din **Priponeștii anilor mei tineri**, încât el nu uită să declare că se simte „**onorat și îndatorat**” (el!) că l-a cunoscut pe veteranul cel cu însemnările sale de pe **linia de foc a războiului**, dar să se refere și la vizita pe care i-a făcut-o acasă, în septembrie 2011, **generalul Gheorghe Crețu împreună cu Doamna – Sa, dr. Florentina**, căreia, galant, total cavalereste, nonagenarul i-a înmănat nu numai un mare și bogat maldăr cu flori dar i-a smuls și făgăduința că îi va fi coautor la o viitoare carte a sa, poate volumul V din **actuala Călătorie**, începută la 29 octombrie 2011, către ziuă, probabil...

Mă închin și-i respect hărnicia, modul ordonat și prețuirea cuvântului dat, atribute de care a dat dovadă toată viața, prietenul, mentorul și consăteanul meu Alexandru Mănăstireanu care, repet, a plecat la Domnul, în **Călătoria cea Mare**, la sfârșitul lui octombrie 2011.

Eternă amintire, **OM HARNIC și CINSTIT**, care ați făcut să rămână veșnică prietenia noastră !

Costin CLIT

Școala de fete și Gimnaziul din Bârlad în anii 1858-1859

Școala de fete s-a deschis la 9 noiembrie 1856,¹ iar Colegiul (Gimnaziul) la 1 octombrie 1858.²

Epitropia proprietății orașului Bârlad dă asigurări agăi Teodor Veisa la 1 iunie 1858, după întrunirea din 30 mai, că imediat „*va înainta cuviincioasele lucrări pregătitoare în facerea școlilor trebuitoare pentru învățătura fetilor acestei comunități*”. Este amintită dispoziția de cedare a caselor răposatului hatman Costache Cerchez Departamentului, spre închiriere și așezarea unui gimnaziu public. „*Tot acum s-au regulat a să face cunoscut epitropiei bisăricii Vovideniei spre a se pune la cale cu această epitropie pentru vânzare sau sc<h>imbu<l> ce trebuie a să face cu locul dum<nealui> slugerului hagi C<h>iriac Calciu și locul bisăricii Vovideniei, ca acestu să să întrunească cu bucata de loc ce să va trage din locul școlii publice a băieților ca să să facă de agiuns încăperi pentru clădire a școlilor de fete*”.³

Epitropia proprietății orașului Bârlad se adresa la 2 iunie 1858 Departamentului cultului și instrucției publice cu privire la cele: „*mijlocite de dum<nea> lui aga Teodor Veisa, epitropul general al școlilor din Moldova, prin adresa din 30, a conținutei luni maiu, supt No 33, motivat după ofiția aceluși Depar<tament> cu No 2238, în cauza școlilor de fete din această poliție*”. Epitropia dă asigurări despre imediata intervenție pentru demararea cuviincioaselor „*lucrări pregătitoare despre facere a ziselor școli pentru învățătura elevilor acestei comunități și după smetul și planul ci să va face pentru acest institut de cătră arhitectul orașului în înțelegire a măsurilor prevăzute în citatul mai sus adres*.” Se solicită asigurarea gratuității procurării lemnului necesar construcției institutului. Adresa oferă și informații despre casele lui Costache Cerchez, puse la dispoziția Departamentului. „*Iar încât privești propunere a să da în dispoziția ministeriului casăle numite a răposat<ului> hatman Costac<h>e Cerc<h>ez, ci acum să gășăsc în proprietate obștii, ca să se repereză de cătră el cu a sa c<h>eltuală spre a să statornici în ele un gimnaziu public, epitropia declară că pentru un așa trebuincios aământ în interesul copiilor acestei comunități și a altora, cu bucurie să hărăzăsc aceli casă la dispoziția ministeriului*”.⁴

La 10 iunie 1858 este înaintat Departamentului devizul întocmit de arhitect pentru reparațiile necesare la „*casele cedate de Comitetul Bârladului pentru noul gimnaziu ce are a se înființa în acestu oraș*”.⁵

La 15 iulie 1858, Epitropia din Bârlad solicită Departamentului cultului „*a trimite grabnic dezlegare pentru slobozire lemnului*” după devizul „*lemnului din magazalili aflate în margine acestui oraș, din jos*”.⁶ Se păstrează documentul intitulat: „*Însămănarea lemnului <de> stejaru trebuitor la școală publică în acest oraș Bârlad*”, întocmit la 13

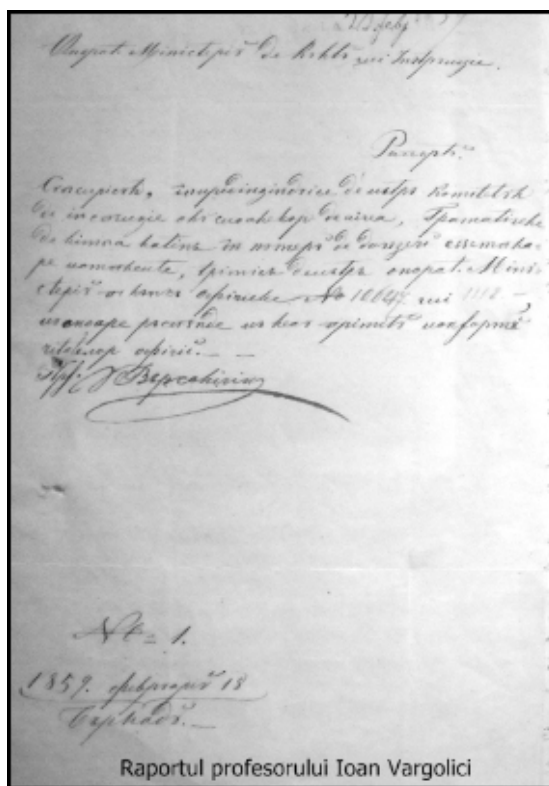
iulie 1858.⁷ Departamentul lucrărilor publice al Principatului Moldovei înștiința la 22 iulie 1858 Departamentul cultului, despre aprobarea propunerii „*de a se slobози din magazinele rusești din poliția Bârlad materialul de lemn trebuitoru pentru clădirea încăperilor școlii de fete din acea poliție*”.⁸

Cu toate stăruințele Comitetului școlilor publice din Bârlad și impulsul dat de către Departamentul cultului către Casa Epitropiei proprietății din Bârlad, însărcinată cu întreținerea Școlii de fete din Bârlad, „*de a zidi niște încăperi potrivite cu trebuința acestei școle*”, cu promisiunea Ministerului de a oferi lemnul și varul necesar, nu s-a reușit continuarea lucrărilor din vara anului 1858, iar școala respectivă „*fiind nevoită a se înghemui în niște încăperi închiriate numai pentru cl. I*”. Școala este etichetată drept „*miserabilă și defectuoasă*” (potrivit raportului din 20 februarie 1859).⁹

O descriere a Școlii de fete din 26 iulie 1859 rămâne edificatoare: „*Un localu compus din patru odăițe, din care două ocupate de Dumnea<ei> Profesoara, în care nici au încăpea bănci ... în clasă au fost înghemuite trei clase, în una clasa a I, în alta a II și a III la un locu, odăițe mizerabile foarte strâmte, întunecoase, joase ... a amenințatu iarna de înghețatu iar vara de nădufu*”. Comitetul de inspecțiune cere Ministerului intervenția pe lângă Epitropie în vederea închirierii în timpul vacanței a unor încăperi „*care să înfățoseze toate comoditățile pentru o școală de fete, în care să se poată deschide și clasa a IV*”.¹⁰

Slujba religioasă pentru deschiderea cursurilor Gimnaziului din Bârlad a fost săvârșită la 1 octombrie 1858 de iconomul Costache Vrabie, protoiereul ținutului Tutova, „*în sala examenului școlii primare, în prezența membrilor acestui comitet, a corpului profesoralu, a tuturor elevilor și a altor onorabile personae particulare*. După săvârșirea solemnității religioase Dumnea<ului> spăt<arul> Toma Giușcă îndemnat de simțământulu patrioticu au ținut un discursu prin care arătându folo<a>sele ce producu învățăturile, prețulu ce se cuvine unor asemenea Institut, precum și recunoștința cu care comunitatea de aici în parte este dato<a>re Guvernului care au revărsat asupra ei unu actu de binefacere atâtu de însemnatu.” Profesorul Ioan Vârgolici susține un discurs „*potrivit cu ocașiunea în care arătând importanța generală a învățăturilor și specială a studiilor gimnaziale, au ecspliatu în parte definițiile tuturor obiecturilor ce sânt a se propune după programa trimisă de Onor<atul> Ministeriu în cl<asa> I începută pentru acest anu*” (vezi raportul din 7 octombrie 1858).¹¹

Prin adresa din 28 septembrie 1858 profesorul Ulise Filatheiu este însărcinat să predea și limba germană „*ce este cuprinsă în programul Colegiului*”, fapt de care se plânge la 2 octombrie 1858. Petiționarul susține: „*și deși cu plăcere ași servi pe Onor<atul> Depart<ament> și m-așu mai însercina încă cu 3*

ore pe septămână pentru predarea acestei limbi, însă cu destulă părere de rău am ono<a>re a declara, că nu știu nici a citi nemțește măcaru”.¹² Ulise Filathei (Ulises Filaleteu) predă istoria universală, geografia, gramatica română, caligrafia și limba franceză (pe care o predă și la Școala de fete). Ulise Filathei a fost și suflor la Teatrul Național „*ce exista în ace<a>sta politie*”. Maria Filathei pe lângă calitatea de supleantă la Școala de fete din Bârlad, „*au mai primit și serviciul de actriță la țitul Teatru Naționalu, pe a căria scenă au și jucat*” (raportul din 9 decembrie 1858)¹³.

Cursurile Gimnaziului s-au deschis în încăperile Școlii primare „unde abia s-a putut instala clasa I”, iar pentru cursurile ce urmau să înceapă în toamna anului 1859 „*nu se mai găsește nici o odaie disponibilă în care s-ar putea deschide acea clasă*” (a II-a). Comitetul înaintează Departamentului propunerea închirierii încăperilor necesare celor două clase, cu credința depistării mijloacelor necesare zidirii unui local de școală pentru Gimnaziu (raportul din 2 iunie 1859).¹⁴

La 24 iulie 1859 Epitropia proprietății din orașul Bârlad se adresa Comitetului de inspecțiune a școlilor publice din același oraș, informând pe această cale că „*nu se po<a>te împovăra cu sarcina reparației caselor ce au fost ale repăosatului hatmanu<l> Costache Cerchezu din această politie, iar acum proprietate a comunității- pentru Gimnaziu, așa precum are destule greutăți și cheltuielile cu înființarea mai multor fundamente*”, despre care a informat Ministerul Cultului și al Instrucțiunii Publice la 19 iunie 1858 și 24 iulie 1859. Potrivit adresei citate Epitropiei îi „*este cu neputință a închiria provizoru încăperile trebuitoare pentru două clase gimnaziale, ca la 1 sept. viitoriu să se deschidă clasa a II.*” Epitropia hărăzise casele obștești – ale hatmanului Costache Cerchez – la sugestia inspectorului pentru înființarea Gimnaziului, cu condiția reparării de către Minister. Adresa este semnată de membrii Epitropiei: colonelul Boteanu, Damian, Dima, Anton, Mateiu Neculau, T. Goiu și Iordachi Teohari.¹⁵

La 14 septembrie 1859 Comitetul de inspecțiune intervine pe lângă Minister pentru desărcinarea profesorului P. Chenciu de orele de limba franceză predate la Școala de fete și exercitarea atribuțiilor numai la Gimnaziu, odată cu înființarea clasei a II-a.¹⁶

Potrivit raportului Comitetului de inspecție din 2 octombrie 1859 erau „*închiriate încăperile trebuitoare pentru clasele gimnaziale în ograda și din odăile bisericeii cu chramul „Intrarea în biserică”, alături<a> cu sco<a>la primară, socotite ca cele mai potrivite*”. Valoarea chiriei se ridica la 800 de lei anual, a cărei achitare era solicitată Ministerului, alături de suma de 300 de lei necesară reparațiilor aferente asumate de Comitetul de inspecțiune.¹⁷ Ministerul nu-și achitase obligațiile până la 9 decembrie 1859.¹⁸

Anexă

- 1858 octombrie 1. - *Discursul ținut probabil de către spătarul Toma Giușcă la deschiderea cursurilor Colegiului (Gimnaziului) din Bârlad.*

Către tinerimea scolastică din Bârlad
La ocazia desc<h>iderii claselor colegiale
1 octombrie 1858
Domnilor

Este de multu, încatu potu zice cu siguranțe că mai nici unul dintre dumneavoastră nu erați născuți, pe când se pro<i>ecta înființarea de gimnazii la: Bârlad, la Romanu, la Focșani, la Botoșani, la Huși și Galați, dar realizarea acestui

planu n-au fostu păstrat decâtu Guvernului de astăzi; Pentru ace<a>sta, cu dreptu cuvântu, Dumneavoastră vă puteți ferici că sânteți cei întâi carii pășiți în clasele (gimnaziale) colegiale aicea în Bârlad și vă așteptați ca niște baze fundamentale pe care se va rădica înflorirea Nației, ce din nenorocire, din lipsa învățăturilor au căzut așa de afundu în întunericul neștiinței, încatu abia se mai po<a>te zări. Dumneavoastră singuri cuno<a>șteți de câtă mare trebuință vă este învățatura, și spre mai vie dovadă, faceți alăturare între unulu dintre D<umnea>vo<a>stră ce au frecventat sco<a>lele 5, 6 ani și între unul ce au întreprins altă meserie fără a ști carte, și veți vede<a> deosebirea. Ace<a>sta cunoscându-o strămoșii noștri încă din vec<h>ime, le înzestra cu moșii și venituri precum se vede până astăzi Sco<a>la Vasiliană din S<f>i<n>ții Trei Ierarhi, fundată de Vasile Vodă, care în urmă, după ce au agiunsu țara pe mâna streinilor s-au fostu ștersu și abătutu cu totul de la menirea ei pân<ă> la anul 1827, cându s-au dezgropat din ruina uitărei de cătră fericitul întru aducere aminte Domnul Ioniță Sandulu Sturza VVD.

Iar în epoca mai nouă, și c<h>iar în zilele no<a>stre se îns<e>amnă celu întâiu înzestrătoru al școlilor cu moșie, înfricatul patriotu răposatul întru vecie isustatul comisul G<h>eorg<h>ie Codreanu, lăsindu moșia Vălenii pentru ținerea clasului latinu din Bârladu, cu numele căru<i>e bărbat ne putem mândri. Numai puțin, și răposatul seu frate isustatulu și vrednicul de to<a>tă lauda Neculai Codreanu / pe carele Dumneavoastră trebuie să-lu țineți minte <...> / au lăsatu to<a>tă averea sa până la 20000 galbeni pentru școli și ospitalu, totu în orașul nostru Bârladul, a căru fală sânt frații Codreanu!!

Asemenea acum de curându răposatul și multu lăudatulu neguțitoru din orașul nostru Ion G<h>eorg<h>iul, pe carele Domnul să-lu pomene<a>scă, au dat cea mai frumoasă pildă concetățenilor sei, prin lăsarea la sco<a>la din Bârladu a unui legatu în valo<a>re până la 500 # , și altu mai de aceeași valo<a>re la ospitalul tot din acest orașu.

Aceste sântu fapte ce caracterizează pe compatrioții noștri și nu trebuiescu a fi uitate de recunoștința publică.

Vă fericescu Domnilor, și împreună cu D. Voastre ne fericim și noi că serbăm o zi de acele dorite pentru fericirea comună. Să fimu cu to<a>tă încrederea în silințele ce veți pune la învățătură sub îngrijirea Domnilor profesori, ce sânt astăzi numiți de cătră Guvernu pentru clasele colegiale, ca la ecsamenenele viito<a>re să dați dovadă de sârguința D. Vo<a>stră, de supunere și ascultare la povățuirile cele înțelepte, arătându-vă prin ace<a>sta recunoștința în actualu<l> Guvernu și a Onorabilului Ministeriu alu Cultului și alu Instrucțiunii Publice, carele părintește se îngrijaște pentru a D. Vo<a>stră fericire. Deosebiți-vă de cătră alții nu numai prin știința de carte, dar prin purtarea cea frumu<a>să și înțele<a>ptă, prin formarea caracterului onestu, prin supunere și ascultare cătră cei mai mari și prin iubirea de patrie și nație. Căci, ace<a>sta este caracteristica cetăț<e>anului și a patriotului adevărat. Apelezu la zelul, patriotismul D.Dlor profesori și-i rogu în numele comunității ca să conducă pe tinerime cu blândețea părintească în calea învățăturilor.

Te salutezu tinerime în calea ce ți s-au desc<h>is și cu umilință imi rădicu glasul cătră a tot puternicul D<umne>zeu, rugându-lu ca să te lumineze și să te întăre<a>scă a urma cu succesul doritu cursulu științelor până în sfârșitu.

D.A.N.I.C., M.C.I.P.-Moldova, dosar 292 / 1859, f. 76-77

Note:

1. Oltea Rășcanu – Gramaticu (coordonator), *Istoria Bârladului*, vol. I, 1998, p.343.

2. *Ibidem*, p. 345-346.
 3. *D.A.N.I.C.*, M.C.I.P.-Moldova,
dosar 292 / 1859, f. 21-21v.
 4. *Ibidem*, f. 1-1v.
 5. *Ibidem*, f. 5.
 6. *Ibidem*, f. 11-11v.

7. *Ibidem*, f. 12-12v.
 8. *Ibidem*, f. 15.
 9. *Ibidem*, f. 115.
 10. *Ibidem*, f. 121.
 11. *Ibidem*, f. 91.
 12. *Ibidem*, f. 87.

13. *Ibidem*, f. 102.
 14. *Ibidem*, f. 119.
 15. *Ibidem*, f. 126-126v.
 16. *Ibidem*, f. 150.
 17. *Ibidem*, f. 152.
 18. *Ibidem*, f. 165.

Petruța CHIRIAC

Apropo de...

Ferma bunicii

Unii sunt mai cu picioarele pe pământ decât alții, sau, vorba cântecului, cu picioarele pe „iarba verde de acasă”, auzeam eu câteva asemenea controverse, mai deunăzi... Unde credeți? Undeva, pe Dealul Morilor.

Astfel, plecările „dincolo” au devenit mai mult o strategie, spun alții, pentru că, vorba „strategilor”, ele ar fi, nici mai mult, nici mai puțin, decât o supravețuire...

- Fugi de-acolo, intervenise, în fața școlii, o reprezentantă a splendidei rubrici „Umorul azi”, pentru că la noi funcționează „pe bune” cum se exprimă ea, o altă nouă și mică gospodărie.

- Unde dragă? Aș secunda-o și eu, lăsând-o în peisaj... pentru a-și salva umorul.

- Aaa!! Și se motivează: „Pe lângă terenul vilelor, și chiar al căsuțelor fără etaj.

- Ba chiar pe lângă cele rezistente ale bunicilor, mă grăbesc s-o punctez, într-un relativ acord.

Și-mi amintesc eu, cu un licăr sincer, pe care nu mi-l fac vizibil, dar, pe care mi-l va pricepe ea, de straturile cu roșii, ardei și vinete, de micile solarii, ornamentând, de la o vreme, grădina bunicii; de rândurile cu viță de vie și pomi fructiferi, străjuindu-le sub soare.

Apoi harnica oglindă a iazului cu pește... Și tot acolo, în cvadratul verde, ce prinde și casa bătrânească, se află și acareturile: cuștile cu iepuri de sub umbra duzilor seculari, al celor cu păsările. Puicile de anul trecut și... găinușile americane.

Exact, și reiau chiar azi discuția, aflându-mă în foisorul de sub gutui, într-o zi mare. Ziua de naștere a bunicii, așteptând, în mirosul aripioarelor de pe grătar, să vină fabulosul tort.

Privind casele mărunte și gardul, nu prea înalt, îmi îndepărtez, pentru o clipă, imaginea din vagonul, tapițat modern, al rapidului București-Iași, în care mergeam la redacție.

Un tânăr adolescent, vorba micuței noastre, „adolescent”, era îmbrățișat de o studentă, și întregat de noi, o profesoară de limba română și de mine, dacă trecusem de Crasna, ne răspunsese, la modul cel mai natural: „parlez vous en français?”.

Peste grădină și printre frunze lumina se îmbina cu un pușor de vânt.

Dar ce întâmplări se mai petrec, chiar acum sub ochii noștri și noi, văratec, ne amuzăm?

Iată, neastâmpărata de puicuță albă, care fusese aproape

leșinată mai zilele trecute, acum îl alerga prin toată ograda pe tânărul gospodar, și noi ascultăm explicația:

- Da, dar o alergase mai întâi cocoșul cel mititel... Și ne amuzăm cu toții... pentru că, și azi venise, de fapt, tot el, ostenit tare, de la americance, aflăm noi de la tânărul gospodar.

Și asta, înainte de remarca metaforică a bunicii:

- Ei, dar astea numai cântă!

Iar noi rămânem uimiți. Îmi amintesc doar, în fugă, de remarca tinerei ziariste, și abia numărăm florile anilor, încrustați în tortul delicios, precum în reclamele mai noi de pe ecrane.

Mirosul ierbii și al soarelui, spre apus, însoțeau încet dialogurile comune ale adolescenților iar privirile părinților stăteau pe cadranul minuscul al mobilelor în competiție.

Un contact direct din Spania ori Italia poate veni oricând de la Toni ori Ela...

- Vezi dragă, ce e cu puica aceea! ne readuce în peisaj, atentă, bunica, pentru că ea nu mai avea grija telefoanelor...

Pe una o bătuse din nou cocoșul.

- Ei, o bate! îl auzim pe micul fermier. Se cotârcesc cu americancele, venise calmă și replica gospodarului.

Și tot pe el, în timp ce ne îndeletnicim cu apetisantele fructe, de pe platou, îl auzim depănându-și vorbele:

- Uite, duzii ăștia nu i-am tăiat. Pentru că ei apără umbra casei. Așa îmi spunea bunicul.

- Cât o fi ora? se tot întrebau tinerii, inspirând, în graba lor, mirosul trandafirilor târzii, și culegând, în șagă, câte un măr din crengile aplecate.

Trebuie să dau la găini! auzim meditația reflexivă a gospodarului, luând-o în brațe pe bunica și culegând câte o pălăriuță de pe capul nepoțelilor.

Imi amintesc și eu, privind la ferma nouă, înfiripată pe terenul bunicii, de copiii de la școală, din spațiul nostru hiperurbanizat. Apoi de o dorință aprigă a nepoțelei, din perioada anilor de grădiniță, când abia învăța verbele și mă ruga:

- Hai, duce-mă să văd iepurașii de la ferma bunicii!

Ne luăm rămas bun cu toții de la soare și de la tânărul gospodar. Bunica își mângâie pisoii ce i se urcaseră în poală și ne imploră spunându-ne, în timp ce ne îndepărțăm:

- Nu i-aș da pentru nimic în lume! Ca și când cineva i i-ar fi luat... Și ne îmbrățișa puternic.

Vedeți, de aceea unii sunt mai cu picioarele pe pământ... Și i-am zâmbit, aproape complice, tinerei ziariste...

Gheorghe CLAPA**COLEGIUL TEHNIC „ALEXANDRU IOAN CUZA”**

Colegiul Tehnic „Al. I. Cuza” din Bârlad este rezultatul contopirii Școlii Profesionale cu Liceul Industrial. Școala Profesională de ucenici a Fabricii de Rulmenți Bârlad s-a deschis în 1954 și pregătea muncitori calificați pentru orașele Bârlad, Iași, Pașcani. Clădirea școlii se situează și astăzi pe strada Republicii nr. 314, lângă S.C. „Rulmenți” S.A. Bârlad. În toamna anului 1964 ia ființă al treilea liceu teoretic (Liceul nr. 3), care va funcționa într-o clădire nou construită de pe strada Cetinei (astăzi Școala nr. 8).

Din anul 1968, Liceul nr. 3 se va muta în localul construit pe strada Vasile Pârvan (astăzi clădirea Colegiului Tehnic „Al.I. Cuza”, fostul Grup Școlar Industrial „Al.I. Cuza”).

Începând cu anul școlar 1971-1972 pe lângă Școala Profesională de Ucenici, cu școlarizare în incinta Liceului nr.3 se pregătește prima serie de absolvenți de liceu industrial.

Din anul 1997 liceul poartă numele întâiului Domn al Principatelor Unite, Alexandru Ioan Cuza, născut la 20 martie la Bârlad.

Prin Ordinul MECI nr. 4741/18.08.2009, s-a aprobat schimbarea denumirii școlii în Colegiul Tehnic „AL. I. CUZA”.

Colegiul tehnic „Al. I. Cuza” este o unitate publică pentru învățământul de masă care cuprinde nivelurile de învățământ liceu (filiera teoretică și tehnologică), Școala de arte meserii și Școala postliceală. (Codul SIRUES este 1182764).

Formele de învățământ din această unitate sunt: zi, seral, FR, școală de maiștri.

În prezent școala se află în proces de reformă sub patronajul M.E.C.T.S. și a fost implicată în programele europene: PHARE-RO 01.08.01, PHARE-RO 01.08.03.

Limba de predare este limba română, iar limbile străine studiate în școală sunt engleza și franceza.

Școala asigură pregătire în domeniile: mecanic, textile, pielărie, electronică și automatizări, construcții și lucrări publice, servicii, resurse naturale și protecția mediului precum și în filiera teoretică specializarea matematică-informatică.

Colegiul Tehnic „Al. I. Cuza” este alcătuit din două corpuri de clădiri.

Clădirea liceului este situată în zona centrală a municipiului, pe strada V. Pârvan, nr. 1 bis și datează din anul 1968. Clădirea Școlii profesionale este situată în partea de nord a orașului pe str. Republicii, nr. 314, lângă SC Rulmenți SA Bârlad și datează din 1954.

Spațiile de învățământ cuprind 32 săli de clasă, 15 laboratoare, 4 cabinete și 11 ateliere școlare.

Unitatea școlară oferă internat cu 100 locuri de cazare, cantină cu 50 locuri/serie.

De asemenea, funcționează un cabinet medical care

asigură asistența preventivă cu medic școlar și două cadre medii sanitare precum și un cabinet de psihopedagogie.

În anul școlar 2010/2011, în unitate au funcționat 63 de clase repartizate astfel: 41 de clase (12 clase a IX-a, 15 clase a X-a, 7 clase a XII-a) de învățământ liceal-ruta directă, cu 1070 de elevi, o clasă a X-a învățământ liceal-curs seral cu 24 elevi, 4 clase FR (1 clasă a IX-a, 1 clasă a X-a, două clase a XIII-a) cu 100 de elevi, 4 clase SAM – anul de completare cu 106 elevi, 9 clase liceu-ruta progresivă, curs zi (5 clase a XII-a, 4 clase a XIII-a) cu 195 de elevi, două clase a XIII-a liceu-ruta progresivă, curs seral cu 30 elevi, două clase la Școala de maiștri cu 36 elevi.

În anul școlar 2011/2012 în cadrul Colegiului Tehnic „Al. I. Cuza” au funcționat 65 de clase repartizate astfel: 17 clase a IX-a cu 514 elevi, 12 clase a X-a cu 286 elevi, 14 clase a XI-a cu 346 elevi, 7 clase a XII-a, rută directă, cu 174 elevi, 4 clase a XII-a, rută progresivă, cu 89 elevi, 4 clase a XIII-a, rută progresivă, cu 82 elevi, 3 clase FR (frecvență redusă) a IX-a, a X-a și a XI-a cu 105 elevi, două clase seral a XI-a și a XIV-a cu 44 elevi, două clase la Școala de maiștri cu 54 elevi. Total elevi: 1654.

Doina GAVRILIU**SCOICA**

Din amintire, sau din joacă,
Prin tandre șoapte, lungi priviri,
Speranța, care timpul toacă,
Naște visări și-adânci iubiri.

Un fir de tină e de-ajuns
În carnea scoicii să pătrundă,
Și-n întuneric, în ascuns,
Începe munca ei fecundă.

Clipă cu clipă, strat cu strat,
Cu chin și suferinți continui,
Acoperă cu luciu mat
O perlă care crește-n sânu-i.

Iubirea, perla scump-a vieții,
Ce moare-n cupă la festin,
E apanajul tinereții...
Dar poate-avea și alt destin;

Să fie-n aur încrustată,
Să fie flacăra de veci,
Să fie-n tine ferecată,
Și-atunci când cântă... s-o dezlegi.

16 decembrie 2011, Piatra Neamț

Ion POPESCU-SIRETEANU

ARHEOLOGIA ȘI ARHEOLOGII BUCOVINEI *

Sunt domenii de cercetare în care specialiștii desfășoară activități dintre cele mai interesante, cu mari implicații privind anul și istoria societății omenești. Un astfel de domeniu este arheologia, știință istorică definitiv conturată în secolul al XIX-lea.

Tânărul arheolog Bogdan Petru Niculică a publicat la Editura Universității din Suceava, în anul 2009, cartea **Din istoricul preocupărilor arheologice în Bucovina. Societatea Arheologică Română**, 182 p. și **Anexe**.

Autorul își propune să ne prezinte câteva aspecte din istoria cercetărilor arheologice din Bucovina, de la începuturile amatoriste și până la cercetările cu adevărat științifice.

Lucrarea are două părți. În prima sunt prezentate începuturile cercetărilor arheologice, iar în cea de a doua este prezentată Societatea Arheologică Română. Această linie o vom urma și noi în prezentarea acestei cărți unice în felul ei. Mai întâi a fost **Societatea Muzeului Siret**, la 1870. După această dată pot fi amintite **Universitatea din Cernăuți** (1875), **Societatea arheologică română din Bucovina** (1886), **Muzeul Țării Bucovina** (Cernăuți, 1893), **Muzeul Orășenesc Suceava** (1900).

Aceste începuturi sunt legate de existența unei **mișcări arheologice**, de gândirea istorică a unor personalități și de necesitatea unor coordonări a cercetărilor de teren.

Bogdan Niculică încadrează mișcarea arheologică din Bucovina în atmosfera general românească și europeană. Astfel, amintește de înființarea, în 1834, a Muzeului de Istorie Naturală, în Iași. Din inițiativa banului Mihalache Ghica se înființează, la București, Muzeul de Istorie Naturală și Antichități, care a publicat și foaia „Muzeul Național”. Aici a fost salvat tezaurul numit **Cloșca cu puii de aur**.

În Moldova trebuie amintite cercetările lui Gh. Săulescu la castrul roman de la Bărboși, jud. Galați, suplimentele revistei „Albina românească” numite „Arhiva Albinei pentru arheologia română și industrie”, prima publicație arheologică din țară. Gh. Asachi semnala între altele, în 1847, existența unor vestigii cucuteniene la Văleni, jud. Neamț, și tot el se ocupa, la 1854, de întocmirea unui plan al fortificației traco-getice de pe dealul Cătălina din Cotnari.

După înființarea universităților din Iași (1860), București (1864), Cernăuți (1875), se înființează **Muzeul Național de Antichități** din București.

Bogdan Niculică prezintă rolul lui Odobescu în impunerea arheologiei ca știință, el fiind și primul profesor de arheologie și autor al lucrării **Istoria arheologiei** (1877). Cercetări se fac și în Transilvania și în Moldova.

Societatea Muzeului Siret a avut de la început peste 100 de membri și avea drept scop colectarea de material în vederea înființării **Muzeului Țării** din Cernăuți. A fost înființată de ofițerul Iosef von Gutter (1809-1886), din Suceava, ajuns primar al orașului Siret (1870-1872). A rămas

de la el o impresionantă colecție de antichități. El este descoperitorul **culturii amforelor sferice** și al mormintelor de pe Dealul Iancului din Grănicești, jud. Suceava, al unui tezaur la Hatna (Mărițea Mică, jud. Suceava), un cimitir armenesc în Siret. Profesorul Raimund F. Kaendl a scris o **Istorie a Bucovinei** (1896), cu bogate informații arheologice.

În continuare sunt prezentați Neculai Beldiceanu și Grigore C. Buțureanu, care a făcut cercetări în mai multe localități din Bucovina și din Regat. Neculai Beldiceanu, în 1891, face vizite la siturile arheologice de la Siret și Rădăuți. În anul următor a vizitat Volovățul și Siretul unde a găsit numeroase materiale importante pentru arheologie și istorie. La Baia, Beldiceanu cercetează ruine medievale și găsește pietre cu inscripții, pe una fiind săpat anul 1209. Împreună cu Grigore C. Buțureanu cercetează zona Fălticeni și „culoarul Siretului”, acestea cuprinse în lucrarea **Preistoria în România** de Gr. C. Buțureanu. Au fost investigate stațiuni arheologice de la Baia – **Cetățuie**, Preutești – **Cetățuie**, Știrbăț, Valea Glodului; au descoperit la Basarabi, com. Preutești, jud. Suceava, în punctul **Dealul Hârburilor**, „un important depozit de bronzuri datând, se pare, din prima epocă a fierului, din păcate pierdut ulterior” (p. 38). Aceste cercetări privitoare la zona Fălticeni au fost completate ulterior, de către Vasile Ciurea, profesorul care a pus bazele Muzeului Fălticeni.

Cu destule informații este prezentată activitatea arheologului Josef Szombathy.

În 1863 se înființează **Societatea Muzeului Țării Bucovinei**, care a activat pentru colectarea de „antichități” în vederea deschiderii **Muzeului Țării Bucovinei** din Cernăuți, la 1893, care a publicat și un **Anuar al Muzeului** (1893-1914), idee care a aparținut arheologului K. A. Romstorfer, cel care a restaurat o seamă de monumente istorice din Bucovina. La sfârșitul sec. al XIX-lea, în 1899, se înființează **Muzeul Orășenesc din Suceava**.

Partea a doua a acestei lucrări are în atenție **Societatea Arheologică Română din Bucovina** și activitatea istoricului și arheologului Dionisie Olinescu (1852-1924?).

După o activitate începută în Bucovina, se retrage în România.

Dionisie Olinescu este autorul lucrării **Charta arheologică a Bucovinei**, publicată în „Buletinul Societății Geografice Române”, București, 1894. Aici au fost citate cele mai importante descoperiri arheologice, între care „mormintele în cutie de piatră găsite pe Dealul Iancului de la Grănicești, săpăturile lui Josef Szombathy, din 1893, în movilele de la Horodnicu de Jos, datând din epoca bronzului sau cele de la Șipeniț și Hliboca, unde au fost semnalate vestigii aparținând celebrei culturi eneolitice cu ceramică pictată, Cucuteni”.

Lucrarea amintită mai sus a fost completată de studiul intitulat **Chărțile Bucovinei**, 1894, în același

volum al „Buletinului”. El a întocmit și o **Chartă arheologică a Bucovinei**, publicată tot în 1894, în același „Buletin”. Titlul hărții este același cu cel al repertoriului, - sursă de confuzii.

Aceste lucrări au fost urmate de altele, mai restrânse, care i-au adus lui Dionisie Olinescu recompense precum membru de onoare al Societății Geografice Române (1886) și cea de membru corespondent al **Comisiei centrale pentru artă și monumente istorice** din Viena (1891).

După 1893 pleacă din Bucovina, dar prestigiul său științific îi aduce cooptarea, de către Corneliu Diaconovich, între coautorii **Enciclopediei Române**, vol. al III-lea, Sibiu, 1904, alături de mari cărturari și savanți ai vremii.

Fapte nu îndeajuns de limpezi l-au determinat pe Dionisie Olinescu să demisioneze din slujba sa și să plece în Regatul României, îndată după 1893. Lucrurile se clarifică, în oarecare măsură, printr-o scrisoare a lui G. Popovici publicată de către Bogdan Niculică după Torouțiu – Cardaș, vezi p. 100-101 și nota 128, p. 115.

Încheiem aceste însemnări cu constatarea că Bogdan Niculică a realizat o lucrare de pionierat în domeniul istoriei arheologice în Bucovina. Informațiile pe care le aduce și claritatea expunerii au forța să ne convingă de faptul că Dionisie Olinescu a fost „un pionier al arheologiei românești” și că el trebuie să fie „așezat în galeria trudititorilor care au pus bazele științei arheologiei în România”.

Trebuie să salutăm republicarea lucrării **Charta arheologică a Bucovinei** (p. 117-145).

Volumul se încheie cu o bibliografie, un rezumat în limba engleză (tradus de Sergiu Ruptaș), un **Index de nume și Anexe**.

Cartea lui Bogdan Petru Niculică a apărut în condiții foarte bune. Considerăm utilă și necesară prezentarea făcută autorului pe coperta a 4-a a cărții.

* Din vol. **Bucovina. Oameni și cărți**, II, în pregătire.

Vasile FETESCU

CALUL ALB de Florentin Dumitrache

Profesorul ieșean FLORENTIN DUMITRACHE, cu o bogată experiență de viață și un impresionant palmares didactic, a debutat în magicul spațiu poetic cu un frumos volum de versuri inspirat intitulat **CALUL ALB**, publicat de Editura TIMPUL.

În cele aproape o sută de texte, autorul îmbrățișează o amplă paletă tematică, încărcată emoțional și în tonuri simpatetice. Eterna și nepuizabila temă a iubirii, generoasă și captivantă pentru orice creator liric, domină ca un leitmotiv întregul volum. Florin Dumitrache scrie ca un adolescent luat în brațe de primii fiori ai dragostei: „Când te privesc/ nu știu să tac,/ cuvintele mele curg/ șiruri de mărgăritar,/ unul câte unul...” (*Când tac vorbesc cu tine*). Sau: „De lume noi ruți să fim/ În mijloc de natură,/ Ca doi copii să ne simțim/ În dragostea matură” (*Abia aștept*).

Acoperit cu *plapuma cerului* și *adormit în iarba crudă*, poetul deapănă amintirile primei iubiri, așa cum fac toți cei ce poartă în suflet lumina strălucitoare, nestinsă a dragostei de început.

Florin Dumitrache și-a descoperit la deplină maturitate chemarea pentru poezie, de care s-a îndrăgostit și pe care o mărturisește în captivante versuri: „*Bat la poarta ta, poezie,/ Caut stihuri, caut rime,/ Dragostea deși târzie/ Pentru vers, e doar în mine.*” (*Bat la poarta ta*).

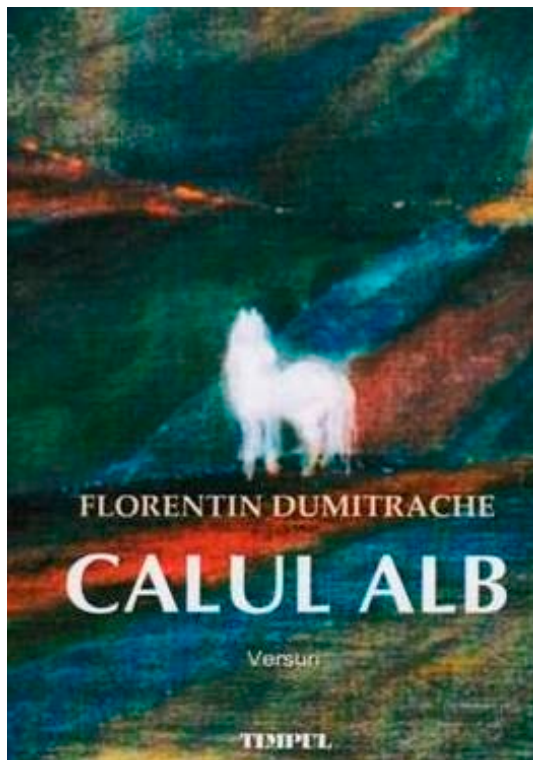
Anotimpurile impregnate cu suflul dragostei populează gândurile și trăirile poetului, așa cum ni se destăinuie în textele: *Revine iarna, Mă tot întreb, E iarnă, Au înflorit caișii etc.*

Speranțele, gândurile, amintirile, nostalgiile, tristețile sunt *țesute* în versuri vibrante, închegate în poezii cu titluri sugestive: *Dor de sat, Mi-e dor de tine, mamă, Speranță, Amintirile, Nostalgie de iarnă*.

Un fapt memorabil pentru autor și pentru participanți a fost festivitatea de lansare a cărții, desfășurată la sediul filialei Iași a Uniunii Scriitorilor (Casa cu absidă), moderată fiind de domnul Cassian Maria Spiridon, președintele filialei. La eveniment a participat un mare număr de scriitori, de foști elevi și colegi de breaslă ai autorului, rude, prieteni, personalități din sfera artei și culturii.

Scriitorul Emilian Marcu, poetul Constantin Mănuță, publicistul Mihai Lițu Munteanu au vorbit în termeni laudativi despre carte și autor și au exprimat speranța că despre Florin Dumitrache iubitorii de poezie vor mai auzi.

Volumul de versuri *Calul alb* semnat de profesorul Dumitrache beneficiază de o splendidă copertă realizată de cunoscutul pictor ieșean Gheorghe Gheorghiu și de o frumoasă postfață intitulată *Un vis frumos pe apele timpului* semnată de scriitorul Emilian Marcu.

Adrian VOICA

ÎNTRE FABULĂ ȘI PAMFLET

Când un lingvist de talia lui Ion Popescu-Sireteanu, autor a zeci de studii și volume de specialitate, își părăsește intempestiv activitatea cotidiană, este un semn (numai de el înțeles) că alte gânduri și sentimente se cer exteriorizate. Ca atare, nu-și schimbă instrumentele de lucru (cu strămoși în creion, gumă și hârtie) ci doar aria preocupărilor, văzând în aceasta un răstimp de *respiro* intelectual. Astfel au apărut mai multe volume de versuri și proză scurtă, ba și *Fabule pentru copii* (1995), o specie mai puțin cultivată, dar foarte cerută. De la acest volumaș până la *Boul orator. Fabule* (2007) și, acum, la volumul intitulat *Fabule* (Editura Printis, Iași, 2012) se poate constata o evoluție a gândirii și atitudinii sale critice, cu implicarea tot mai vizibilă a elementului politic. În noile condiții, cerute insistent de realitatea imediată, fabula se transformă în pamflet. Chiar dacă deseori intervine ironia (ca trăsătură fundamentală a discursului, am spune), ea aparține unui om hâtru, ce depășește în afirmația sa intensitatea înțepăturii unui ac de albină.

Fauna tradițională este prezentă mai ales în prima parte a cărții, iar simbolurile sunt (în general) cele știute. Alături de iepurașul nevinovat, dar care este privit prin lentile deformate de lup și acoliții săi (*Iepurilă*) apare și cerbul (*în poezia cu titlu omonim*), căruia i se refuză libertatea – condiție ontologică – sau jivina cu *coamă grea*, care împarte dreptatea în junglă după ce s-a săturat bine (*Leul*). În legătură cu această ultimă fabulă trebuie remarcat faptul că Ion Popescu-Sireteanu aplică vieții din junglă legile specifice vieții umane în viziune existențialistă. Cel hărăzit să facă dreptate printre animale (inofensiv ca justițiar) este trădat de *esența* sa (totdeauna însetată de sânge). De altfel, în toate fabulele sale, chiar dacă unele sunt mai puțin realizate stilistic, autorul aduce un element nou, capabil să revigoreze simbolul și să probeze calitatea fanteziei sale.

Accesul spre pamflet i-a fost facilitat de realitățile imediate, tot mai greu de acceptat și de digerat. În viziunea fabulistului, oamenii s-au diferențiat prin comportament și ideologie, încât au îngroșat rândurile a două grupuri mari, traversând granițele sociale. *Boii* și *porcii* au devenit astfel cei mai numeroși parteneri într-o lume transformată, respectiv, în toloacă și în cloacă. Firește, statistic nu ne interesează numărul lor, ci concluziile la care ajunge autorul. *Astă vară, Într-o zi, Fabulă cu boul, De ești bou, Boul, Boul bucătar, Schimbare* și *Conflict* sunt în fond variații pe o temă dată, dar conținând neapărat elemente care le individualizează. În fabula *Un bou ca toți boii*, de exemplu, făcând încă din titlu trimiterea clară la Grigore Alexandrescu (de la care preia tipul de vers), Ion Popescu-Sireteanu stabilește analogii ușor de recunoscut: „*V-am rugat, tovarăși, ca să faceți totul, / Să vă pară fânul mari felii de tort...*”. Tot așa, în *Fabula cu boul*, identificând scara socială cu o scară de lemn, abordată de veleitari cu rezultate diferite, Ion Popescu-Sireteanu mimează la început naivitatea, pentru ca în final să învârtă biciul moralei: „*Ce-a mai fost cu scara, nu știu a vă spune, / Totul este lemnul dac-a fost de soi, / Că sunt scări*

mai rele și sunt scări mai bune / Și sunt boi de vite și altfel de boi...”

Din a doua categorie semnalăm *Porcul*, pe care o transcriem în întregime subliniind virulența limbajului: „*Porcul nostru cel potent / S-a băgat în Parlament / Urcă zilnic la tribună, / Grohăie ce vrea să spună, / Spurcă oameni cu lături, / Apără tâlhari și furi. / Fără simț, fără rușine, / Porcul glăsuiește bine, / Frate cu torționarul, / Porcul mănuieste parul. / Ia o gură de verdeață / Să nu-i facă vorba greață / Și iar spurcă, spurcă totul / Porcul este patriot!*”

De fapt, întregul eșichier politic actual este vizat de fabulist. Stilul pamfletar nu este menit să escamoteze (artistic) realitatea, ci dimpotrivă să ajute la identificarea ei. Versuri precum: „*Corbușorul Chichi Șpagă / Croncâne: Mi-i lumea dragă*” (*Corbușorul*) și „*Trăgând sfori, lipind cuvinte, / Lupul iar e președinte*” (*Lupul*) ori titlul singur (*Tribunul*) nu lasă nici un dubiu asupra persoanelor vizate. *Căpușa parlamentară, Țânțarul, Parlamentarul, Osul și potaia, Scaunul, Alesul, Cel mai mare, Șarpele* etc. întregesc un tablou dezagrebil dar, din păcate, foarte actual.

Din fericire, în carte sunt și alt fel de fabule, care atestă sensibilitatea poetică a autorului. În *Teiul și bradul*, de pildă, tehnica fabulei este utilizată pentru a clarifica o dispută între două esențe apreciate de om. Pe de o parte se situează *bradul*, folositor în construcții, iar pe de altă parte *teiul*, preferat pentru pictarea icoanelor. Morala este una pozitivă, de reconciliere, nu de opoziție, căci tot ceea ce e bun trebuie prețuit.

Patriotismul scriitorului iese și în acest fel în evidență. Fără această ipostază, lingvistul Ion Popescu-Sireteanu nu s-ar fi înfățișat posterității în lumina lui reală.

SEMNAL

DORINA STOICA

Izvorul îndepărtat

Volum de versuri apărut la Editura PIM, Iași, 2011, conținând poezie ortodoxă cu aprecieri din partea preotului Vasile Lăiu și cu prefața semnată de Petruș Andrei.

Serghei COLOȘENCO

NEVOIA DE DICȚIONARE

Pornind de la titlul de mai sus laud strădania profesorului călărășean Ilie-Ștefan Rădulescu de a oferi celor interesați un *Dicționar de vocabular cotidian*, cu subtitlul *Valori expresive*, apărut la Editura Niculescu în 2011, în aproape patru sute de pagini.

Autorul, licențiat în limba și literatura română, cu preocupări în domeniu, a publicat în 1999 *Vorbiți și scrieți corect. Erori frecvente în limbajul cotidian*, în 2002 *Să vorbim și să scriem corect. Erori frecvente în limbajul cotidian*, cu o ediție revăzută și adăugită în 2005 *Dicționar tematic de pleonasme fundamentale*, în 2007 *Erori flagrante de exprimare. Radiografie critică a limbajului cotidian*. Pe lângă aceste preocupări filologice, profesorul Ilie-Ștefan Rădulescu a publicat volume de istorie literară și teatrală, de critică literară și memorialistică. Amintim *Călărașii în literatura română* (în colaborare), 1995 și *C.A. Rosetti și teatrul*, 2000.

Dicționarul, după cum se precizează în pagina de gardă, are meritul de a oglindi, într-o viziune de ansamblu - și poate pentru întâia oară - cele mai întrebuițate valori expresive ale vocabularului nostru cotidian, valori de care, pe de o parte, vorbitorul (obișnuit) nu este întotdeauna „conștient” că le utilizează; pe de altă parte, acest dicționar contribuie, indiscutabil, la lărgirea orizontului stilistic și, implicit, la nuanțarea limbajului afectiv, plastic și sugestiv al vorbitorilor.

Autorul își motivează lucrarea cu explicația de pe coperta patru: „Într-un context oficial sau științific, limbajul trebuie să

fie, de regulă, unul propriu, precis, lipsit de relief, deci neutru din punct de vedere afectiv... În vorbirea uzuală însă, cu deosebire cea colocvială, vocabularul deviază uneori, ca sens, de la „tiparele” lui fundamentale, căpătând culoare, căldură, forță sugestivă și metaforică, altfel spus: expresivitate”.

Dicționarul conține, selectiv, circa 6000 de cuvinte „ce aparțin limbajului figurat, cu sensuri afective, expresive”.

Exemplificăm cu câteva cuvinte luate chiar de pe coperta volumului:

ASTRU; aștri, s.m., Om ilustru.

INTERZIS,(Ă), interziși,(se), adj. (Rar) Blocat, înfundat. (Fam.) Contrariat, Șocat, Foarte mirat.

BARBĂ, bărbi, s.f. (Fam.) Minciună.

CAFT, cafturi, s.n. (Fam.) Bătaie, încăierare.

HORĂ, hore, s.f. Scandal, tărahoi.

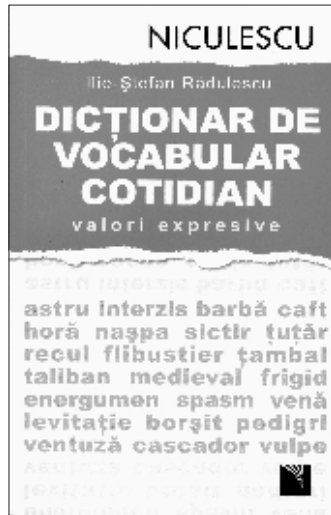
ȚUȚĂR, țuțări, s.m.(Fam.) Administrator plătit, aflat în slujba celor bogați sau puternici; lingău, lacheu.

ȚAMBAL, țambale, s.n. (Arg.) Pat de lemn, în arest.

VENTUZĂ, ventuze, s.f. (Glumet) Sărut.

FRIGID,(Ă),frigizi,(de), adj. Indiferent, distant, rece.

Meritul dicționarului, cu bine remarcă și Constantin Mitulescu, într-o cronică apărută în „Evenimentul de Călărași”, este acela de a ne demonstra că limba este o adevărată operă de artă ale cărei ineputabile virtualități expresive trebuie descoperite și valorificate neîncetat.

Petruș ANDREI

Maria Mihaela Alexa – Un „Vis” devenit realitate

Cartea de debut a Mariei Mihaela Alexa („Vis”, Editura „Sfera”, Bărlad, 2011) dezvăluie un suflet sensibil înzestrat cu har, un fin observator al apelor adânci și liniștite dar cu atât mai primejdioase ale naturii umane.

Momentul de revelație pe care Maria Mihaela Alexa îl trăiește este asemănător luminii care invadează ochii obișnuiți cu întunericul și poeta notează înfiorată acest moment divin al inspirației când „orbul a întâlnit muza”.

La fel ca pictorii care fac ani buni de școală sub îndrumarea marilor maeștri până-și găsesc drumul propriu și poeta își cântă aria ei în care recunoaștem sonori bacoviene: „Oraș pierdut...provincial,/ Alei de tei și de castani/ Măsoară timpul printre ani/ Spre-o piesă fără de final”(„Singurătate”). Alteori, scrie „versuri de seară” desprinse parcă dintr-un psalm arghezian: „Mi-a amorțit mâna/ Căutându-Te-n fapte;/ Doamne, ce trist e și cât e de noapte!”

Asemeni poetului și dramaturgului Camil Petrescu, Maria Mihaela Alexa este prinsă într-o „Horă de iele”: „Vise nebune în horă de iele se înălțau;/ ii străvezii în zori regăseam pe alei/ presărate cu praf de stele”. Pașii celui drag sunt pașii timpului: „Urmele pașilor tăi/ le păstrez impregnate-n memorie/ Cu parfumul trecutului/ pierdut în praful amintirilor”(„Piatră pe drum”). Atunci când o cearcă sau o ceartă „Dorul”, poeta așterne în calea ființei dragi „Ninsori de flori”. Jumătatea aforismului lui Goya: „Somnul rațiunii zămislește monștrii” devine canava pe care Maria Mihaela Alexa își brodează sentimentele.

Se poate afirma cu „certitudine” încă de pe acum că visătoarea face parte din aceeași familie cu Elena Farago, Otilia Cazimir sau Magda Isanos prin seninătatea și suavitatea versurilor: „Ochi gingași și piele fină,/ Joc sprintar de căprioară/ Fluture în prag de toamnă/ Sufletul ți-l înfășoară”(p.16)

Centrul universului poetic și erotic este, desigur, tot inima: „Într-un colț de inimă e soare,/ Într-un colț de inimă e-o floare,/ Într-un colț de inimă e dorința/ Și-ntr-un colț de inimă ești tu”(„Destinații”). Dintre cele trăite însă, poeta face o riguroasă „Selecție” înainte de a le da „veșmintele vorbirii”: „Aleg bune de rele,/ Fericiri de tristeți/ Speranțe de eșecuri,/ Praful de stele”. Între Paradisul ideatic și iadul existențial, poeta optează pentru „Cunoaștere”.

Este prezentă în această plachetă de debut și poezia religioasă: „Bat la ușa casei Tale,/ Doamne, fă să fii acasă!/ Eu sunt robul dumitale.(Căutări)”; „Iertare, Doamne,/ Sufletul spre tine/ Să se deschidă-n orice vreme vine,/ Primește ruga prea împăgănită/ Și inima pribeagă ce se vrea curățită!” („Iertare, Doamne!”)

În „Singurătate” sau în „Lumea lui Platon” ori la „Promenadă în familie” poeta Maria Mihaela Alexa transformă în poezie „Deziluzii” și „Căutări” scriind „Versuri la căderea serii” dar și „Mai spre amiază” însă numai atunci când muza îi deschide ușa.

Salutăm cu încredere acest debut și așteptăm cu interes următoarele cărți de poezie.

Pentru că, după un început timid-tomnatic, iarna 2011-2012 ne-a nins cu dârnicie până aproape de Babele lui martie, să ne aducem aminte de zăpezile de mai an...

C.D. ZELETIN

NOAPTE DE IARNĂ ÎN 1954 *

Iernile cumplite rămân evenimente de viață. Poate mai puțin pentru moldoveni, la ei iarna fiind un continuum, debutând solemn prin noiembrie și terminându-se cu spectacolul de sunet și lumini de la sfârșitul susceptibilului martie. Muntenii însă nu uită iernile mărețe, iernile bune, iernile absurde, la ei anotimpurile fiind mai amestecate. În ce mă privește, mi-e cu neputință să uit nămeții fantastici care acoperiseră Bucureștii în februarie 1954; n-are cum să-i uite nici moldoveanul, nici bucureșteanul de adopție ce sunt. Locuiam pe strada Octav Cocorăscu 11, într-un apartament în care două camere-muzeu erau ocupate de bătrâna fiică a pictorului Sava Henția, doamna Aurelia Vasiu, iar una de noi. Împreună cu Lulu, fratele meu, coboram în acele zile de la etaj în stradă direct pe fereastra pînă la care urcase zăpada, spre hazul unchiului nostru, Dumitru Țarălungă, adorator al iernii... Tocmai murise Ionel Teodoreanu și mîna de oameni ce l-a însoțit, în cimitirul Bellu, pe ultimul drum abia a putut să înainteze prin tranșeele înalte de omăt, a căror îngustime îi obligase pe purtători să ridice sicriul deasupra creștetului. Viscolul anulase cele două văiugi la a căror intersecție, pe un colț înalt, se află mormintele familiei Delavrancea, unde avea să fie înmormîntat autorul *Medelenilor*.

Într-o dimineață, tornada albă s-a potolit, lumea arătîndu-ni-se deodată embrionară și redusă în expresivitate. Am plecat în vacanța studentească la părinți, urmînd să mă opresc la Bârlad, ca să-l văd negreșit pe iubitul maestru G. Tutoveanu, intrat într-al nouălea deceniu de viață... La Mărășești în gară mi-a fost dat să văd minunea de pe pămînt: o uriașă locomotivă de cristal, strălucind proaspătă ca un meteor încins căzut din eter. Gerul o acoperise cu pojghița de smalt străveziu a gheței și cum soarele tocmai răsărise pe un cer dureros de senin, strălucea amețitor în mii de oglinzi orbitoare.

În noaptea albă și albastră ce a urmat, am întîrziat în casa din paradisiaca fundătură Epureanu din Bârlad a bătrînului poet, uitat de o cetate ce fierbea în creuzetul ei ingredientul unic al „omului nou”. Era liniștit în această uitare a semenilor. Mai tînăra lui soție, frumoasa doamnă Eugenia, căsătorită cu bătrînul poet tîrziu după moartea primei lui soții, poeta Zoe G. Frasin, îl îndemna cu oarecare presiune să reia legătura, veche de peste cincizeci de ani, cu Mihail Sadoveanu. Devenit căpetenie în țara comunistă, prietenul din Fălticeni de odinioară îl dăduse uitării și el, deși poetul îi asistase debuturile în

frontul lor desfășurat, așa cum *Anii de ucenicie* o atestă. La insistențele Eugeniei Tutoveanu, poetul alesese două sonete mai vechi, publicate înainte de război, și le dedică lui Sadoveanu, însă fără nici un răsunset... Cred că tăcerea Marelui Mut îi convenea lui Tutoveanu, întrucît n-ar fi voit să intervină cu nici o notă în sarabanda bolșevizantă a epocii: îi ajungea mult-puținul literar dintr-o viață lungă, în care-l prinsese și pe Eminescu. O lăsa însă pe tînăra lui soție să se agite în iluzia urcării sociale prin comunism... După o dispută forte în această privință, iscată și întreținută, cu civilitate și prudență, de către mine, doamna s-a retras, lăsîndu-ne pe noi doi în biroul maestrului, unde am rămas pînă spre miezul nopții.

Odată singuri, în fața cărbunilor aburînzi de la gura sobei, maestrul începu, spre surprinderea mea, căci era o fire rezervată, să fredoneze abia auzit arii scoase din ungherele memoriei. Murmura cu o voce tremurată și fină ca un funigel crîmpeie din opera *Il Trovatore* de Verdi, lăsînd să se ducă pe apa Sîmbetei discuțiile acide de adineaori...

– Misterul nestins al focului, încă viu la țigani, dar care ne fascinează și pe noi, urmași ai sciților! se întrerupse el, după care reluă *Stride la vampa* – trosnește focul. Am pornit să-l secundez ușurel, înfiorîndu-mă progresiv de strania împletire a celor două voci, una de bătrîn și alta de adolescent. Glasul lui, oxid sonor, se cufunda în adîncimile trecutului, adăugînd ariei ceea ce avea și îngreund-o de ea însăși. Fredonă *La zingarella*:

– Îi văd roată în jurul focului de noapte... Am scris acum cîțiva ani un sonet, *Regina șatrei*... Începu să-i recite endecasilabii puternici: *Și, cu zvîcnirea șoldurilor pline, / Piranda-și zvîrle zdreanța de pe trup... / S-aud oftări... și geamăt... și suspine... / Iar dintre dealuri luna-ncet sporește, / Sclipind măreț pe dinții lor de lup.*

Piranda era răsstrănepoata Azucennei!

...În miezul de foc rece al acelei ierni, bătrînul îmi apăru ca un oștean à l'envers, rămînîndu-i ca singură manevră posibilă retragerea în codrii aducerii-aminte și ai închipuirii. Și am avut revelația ușurinței lui de a trece din jarul mizeriilor cotidiene în registrul vieții lăuntrice și a tăriei morale de a se menține în spațiul ei pur, și-n nimic altceva.

* Din vol. *Amar de vreme*, Ediția a II-a, Editura Sfera, Bârlad, 2006, p.56.

Mihaela TUDOR

Vasile Ghica – În ghearele râsului (proză ultrascurtă)

Descendent al unei „dinastii” de filozofi și moralisti, Vasile Ghica s-a născut la 8 noiembrie 1940 în comuna Priponești din județul Galați, într-o familie de țărani, strămoși care „nu erau analfabeți; citeau în stele.” Locuiește în Tecuci și este unul din profesorii de elită ai orașului. Între 1989 și 2011 a publicat volume de aforisme, poezie, proză (ultrascurtă și umoristică), un mic dicționar enciclopedic, „Nasc și la Tecuci oameni”, colaborând cu edituri din Iași, Galați, Constanța. Cu toate că scrie și versuri, preferă proza pentru că *Uite, arunci o piatră într-un câine și lovești un poet. Sunt prea mulți. Și medicul mi-a spus să evit aglomerația.* Este Cetățean de Onoare al comunei natale și membru al Uniunii Scriitorilor din România. Scriitor „fertil ca țărâna”, pentru că „a mâncat jar la timp”, autorul a fost lăudat chiar de la debut în presa de specialitate și figurează în antologii alături de personalități celebre ale culturii universale.

Antologia, inspirat intitulată „În ghearele râsului”, este prefațată de un „Interviu cu prietenul de gât”, realizat de profesorul Radu Macovei, directorul Trustului de Presă „Dunărea de Jos” din Galați. Cartea ne oferă o lectură plăcută, adunând cugetări ale filozofilor în care s-au cristalizat concluzii ale experienței popoarelor din cele mai vechi timpuri, aduse la zi de mentalitatea generațiilor de azi prin talentul și umorul profesorului-scriitor. Punctând reguli de viață exprimate concis și clar pentru a le ușura înțelegerea și a le asigura o largă circulație, proza de acest gen are, în același timp, intenția de a revizui o părere înrădăcinată. În acest scop, uneori, aforismele lui Vasile Ghica iau forma asocierii unor termeni contradictorii opunându-se opiniei generale și devenind astfel paradoxice: *Se spune că înțelepciunea vine cu vârsta. În cazul acesta, eu ar trebui să fiu aproape genial.*

Intenția de a trezi și îmbogăți mintea omului, de a-i corecta și îndruma conduita prin învățături morale, transmise de vechii legiuitori și de înțelepții popoarelor, datează de la începuturile civilizațiilor. Șlefuite prin larga lor întrebuințare și selectate în împrejurări succesive, aceste învățături au devenit zestrea paremiologică a limbilor și temelia populară a maximelor culte. În timp, sentința, maxima, aforismul au devenit un gen literar al reflexiei grele de conținut, în care se precizează o poziție filozofică sau o atitudine de viață exprimată figurativ.

Pentru a-l așeza pe autor într-o galerie care-l onorează, menționăm câteva nume și culegeri apărute în diferite momente ale istoriei literare, între care „Dicta Catonis” (secolul al II-lea e.n.), maxime traduse în multe din limbile Europei, ca și cărțile lui Valerius Maximus, destinate școlilor de retorică din timpul lui Tiberius. Astfel de „ziceri” au fost un izvor important al Umanismului. Genul, foarte răspândit în Evul Mediu, duce la înmulțirea dicționarelor de citate din vechii scriitori. Renașterea folosește citatul ca o metodă literară în scopul sprijinirii unei păreri, lăsându-ne lucrări de referință: „Adagiile” lui Erasmus sau „Eseurile” lui Montaigne. Moștenirea greco-romană a fost completată, începând cu secolul al XVIII-lea, cu aceea transmisă prin traduceri din vechile literaturi ale Chinei, Indiei și Iranului. Enumerația poate curge, mai apoi, ca o cascadă pentru că literatura cultă s-a îmbogățit continuu cu scrieri și nume ilustre, printre care se cuvine să cităm și câteva românești: Dimitrie Cantemir, Ion Ghica, Garabet Ibrăileanu, Nicolae Iorga etc.

Vasile Ghica își definește paremiile ca proză ultrascurtă întrucât nu toate textele pot fi categorisite ca aforisme. La o

cercetare atentă, se poate constata că aceste „statui de gânduri” sau „grăunțe de uraniu spiritual” sunt maxime, aforisme, ghicitori, minisatire sau minipamflete care întăresc o idee cu valabilitate generală sau susțin o afirmație ce definește realitatea, devenind modalități de cunoaștere: *La volanul istoriei ajung prea des oameni fără permis de conducere.* sau *Prin bucătăria țaranului romând trece, de multe secole, meridianul foamei.*

Uneori scriitorul dă un sfat spre a preveni un rău posibil: *Păstrați poze cu maimuțe pentru urmași! Să nu fim confunđați.* Alteori, prin notele descriptive sugestive, identificăm prin asocieri logice, jocuri metaforice care vizează realitatea imediată: *De ce nu vin investitorii străini în România? Ei știu din istorie că „Pe aici nu se trece!”*

Interferând cu literatura folclorică, unele „ziceri” sunt folosite în conduita obișnuită pentru a caracteriza sumar o serie de împrejurări ale vieții. Autorul are puterea de a transforma comori de înțelepciune, rodul cizelării, în timp, a limbii plugarilor și oierilor valahi, aptă să exprime orice, în variate livrești. Expresia „Unde dai și unde crapă”, atinsă de vârful de lance al inteligenței scriitorului tecucean, devine la fel de spumoasă, grație ironiei fine a omului de spirit rafinat: *În istorie rămân comandantii ignoranți, nu genialii lor consilieri.* Sau maxima populară „Nu-i frumos ce-i frumos, e frumos ce-mi place mie” devine: *O femeie îndrăgostită vede și într-un Quasimodo un Făt Frumos.*

Înarmat cu „penița umoristului, care poate fi oricum. Boantă-nu”, autorul are atitudini diferite cerute de complexitatea naturii umane: constată, se miră, arată cu degetul, ironizează, apostrofează, trage semnale de alarmă. Când își exprimă îngrijorarea, umorul său capătă o tentă cenușie: *Si dacă, totuși, maimuța se trage din om?* Prognozele sunt sumbre: *Nero a fost un ageamiu. Politicienii actuali pot incinera orice speranță ; sau În ultimii ani aurolacii au devenit eurolaci; sau Nu vă îngărășiți! Să nu cumva să-i vină guvernului ideea că suntem comestibili.*

Mereu în ghearele râsului, Vasile Ghica devine uneori creator de mini-satire care taxează dur. Umorul amar și înfierările pamfletarde trimit la o proză în descendență caragialiană. Și el „simte enorm și vede monstruos”, încât tonul grav acuzator al minipamfletelor sale caută uneori termeni acizi, vitriolanți: *Când politica e târfă, instituțiile statului devin adevărate bordeluri sau Grație mecanizării, guvernele actuale au renunțat la cai. Nu și la măgari.*

„Machiavrelăcurile” conului Zaharia Trahanache sunt monedă curentă și astăzi; celebrul dictat „Scopul scuză mijloacele” surprinde „efortul” politicianilor noștri de a gestiona criza: *Guvernul se bate să angajeze niște striperi ca să-i învețe pe români pe unde să scoată cămașa.* În materie de ipocrizie, contemporanii îi întrec pe strămoși: *În diplomația actuală nu faci nimic cu un cal troian. Sunt necesare herghelii întregi.* Omenirea a căpătat experiență învățând din faptele înaintașilor: *Caracalla a fost ucis de garda sa, când a descălecat să se ușureze. De atunci, politicienii preferă să facă pe ei.*

Istoria, această „telenovelă fără sfârșit”, a demonstrat că omul are doar iluzia libertății, a împlinirii unor idealuri. În realitate, frânele destinului și ale timpului ne aruncă din limite vechi în altele noi: *Românii se străduiesc să se smulgă din zona*

de contact dintre pașalâc și gubernie. La noi, după schimbarea guvernului, cei trecuți în opoziție fac turism cu ducele parchetului. Iată de ce râsul scriitorului martor este departe de jovialitatea hazlie a celui care ne-a binecuvântat cu „țărăniile” sale, și se apropie de râsul sarcastic generat de opera comică a lui Caragiale, devenind câteodată râsu-plânsu: *În epoca tranziției spre capitalism de după 1990, politicienii români au respectat principiul lui Dănilă Prepeleac, care a dat căruța cu boi pe o găscă.* Așadar, să nu ne mirăm că previziunile sunt pesimiste. Maxima populară „Orb pe orb povățuind, cad amândoi în groapă” sună, într-o satiră ultrascurtă, apocaliptic: *Într-o pânză a lui Bruegel, niște orbi îi călăuzesc pe alți orbi. Unde? În prăpastie.*

Femeia, principala muză a tuturor artiștilor, nu scapă nici ea de săgețile inteligente ale autorului: *Femeile s-au năpustit spre Don Juan ca oile lui Panurge.* Totuși, spiritul de turmă și lipsa de personalitate de care ar acuza-o sunt anulate de plasarea ei pe cel mai înalt soclu, spre a fi mereu admirată: *Femeia este lucrarea de licență a lui Dumnezeu la examenul de estetică.* Se recunoaște, astfel, că ea reprezintă sexul frumos, dar nu și slab: *Primele arme utilizate de femei împotriva bărbatului au fost mărul și, după câțiva timp, făcălețul.*

Încercând să demonstrăm că această culegere de pareții

cuprinde o varietate de minispecii anunțate deja, încheiem enumerarea lor cu încă una - ghicitoare: *Doi stâlpi ai căsniciei - dragostea față de copii și teama de nevastă.*

Creările filozofico-umoristice ale lui Vasile Ghica sunt rodul unei lecturi bogate, variate și constante, al unei reflecții adânci asupra omului și societății în evoluția ei, precum și al unui talent nativ dublat de munca potrivirii cuvintelor, căci *Dumnezeu îți dă talent, dar nu-ți croșetează și opera.* Cu același umor savuros, autorul privește destinul artistului și al literaturii scrise în etapa actuală: *Muncește pe brânci 7-8 ani pentru o carte, o publică pe banii lui și nu i-o cumpără nimeni. Suntem un popor emancipat. Nu mai avem nevoie de cărți. Cred că singurii amatori sunt cei care vând semințe de floarea soarelui la stadion. Ca să transforme foile în cornete.*

Pornit spre centrul propriului labirint (*Mă caut. Este una din marile mele speranțe*), scriitorul s-a găsit. Cărțile sale sunt forme ale apropierei spirituale de marii creatori ai lumii, modalități de manifestare a unui umanism activ și a unui clasicism moralizator. Talentul, munca și pana ascuțită a literatului Vasile Ghica au făcut din el un umorist din categoria celor care țintesc spre pisc, acolo unde *nu poți duce decât o stâncă sau o cruce.*

Petruș ANDREI

Părți de vorbire

Eu - substantiv, tu - substantiv,
Aveam și-articol și-adjectiv.
Eram ingenuu, imberb,
Când m-a rănit perfid un verb.
Mă rog la zeul din Olimp
Să redevin adverb de timp,
Dar prepoziții și conjuncții
Deși-ar putea lega și munții,
Chiar și dușmanii otrăviți
Pe noi ne țin tot despărțiți.

Absent la ultimele lecții
Mai sunt rămas în interjecții.

Aripile

„Ai o pată pe inimă”,
îmi spune doctorul siderat.
„Știu, i-am răspuns,
e o vânătăie
de la un vis spulberat !”

„Nici cu aripile
nu stai prea bine.
N-ai să mai poți lua
înălțime !”

„Știu, i-am răspuns,
de-o dragoste
priveagă,
o aripă-i
întreagă,
iar cealaltă-i beteagă!”

Parties de discours

Moi - substantif, toi - substantif,
J'avais aussi l'article, l'adjectif,
Quand, tout ingénu et imberbe,
Je fus blessé par un perfide verbe.
Plût à Dieu le tout-puissant
Que je devienne adverbe de temps,
Car prépositions et conjonctions
Qui peuvent unir même les monts,
Et jusqu'aux ennemis jurés
Nous tiennent encore séparés.

Comme j'ai manqué les dernières leçons
J'en suis encore aux interjections.

Les ailes

„Je vois une tache sur ton coeur”,
me dit mon docteur sidéré.
Je lui ai dit: „ Je sais,
c'est le bleu laissé
par un de mes rêves brisés !”

„Tes ailes non plus
ne semblent mieux aller.
Tu auras du mal
à t'envoler!”

„Je sais, lui ai-je répondu,
des suites d'un amour
déçu,
une aile m'est
indemne,
mais l'autre est fichue! ”

Traducere de Elena Popoiu

Teodor OANCĂ

WISE, VISE

Sandu și Vergică ocupă o masă la restaurantul de la debarcaderul din parc. Abia s-au așezat și parcă dau semne de neliniște. Nici n-au apucat să comande ceva.

- Trebuie să sosească și Matache, dar uite că întârzie.

- Ți-am spus eu că vine? zice Sandu, care îl zărește pe Matache printre pomii care delimitează restaurantul de restul parcului.

- Ce? Credeți că nu vin? Se poate? răspunde Matache la întrebarea care se citește pe fețele prietenilor.

- Ce comandăm? întreabă Vergică.

- Bere, spune Sandu.

- Eu îmi iau porția de votcă, zice Matache și scoate ne-lipsitul țoi la vedere.

Până să vină chelnerul să ia comanda, Matache observă că Sandu face o grimasă, ca și cum nu i-ar conveni ceva.

- Ce e, Sandule?

- Dracu știe. Aș minți să spun că habar n-am. Nu știți ce mi se întâmplă de câteva zile. Am visat că eram pe aleea asta din fața restaurantului, plimbându-mă cu o fată frumoasă de-ți lua ochii. Mergem noi așa, ca orice pereche la plimbare, observ că se uită bărbații la ea ca la o minune și când am vrut s-o iau de mână, m-am trezit.

- O adevărată dramă, zice Vergică.

Matache pune gaz pe foc:

- Blondă sau brunetă?

- Șatenă. Spun precis, pentru că visul era color.

- De, mă, Sandule, se mai întâmplă. Dar nu văd de ce te supără atât de mult întâmplarea din vis, adaugă Matache.

- Nu m-ar deranja treaba asta, dar în noaptea următoare s-a repetat visul. Nu vă vine să credeți, dar tot așa, când s-o iau de mână, m-am trezit.

- Curios, pe cuvântul meu, zice Vergică. Dar nu înțeleg care e problema.

- Problema e că nu știu ce s-a întâmplat după ce am luat-o de mână.

- Ești tare, râde Matache, parcă ai spune bancuri. Ce, e mare lucru să ne imaginăm? Câți ani aveai în vis?

- Terminasem facultatea.

- E clar, continuă Matache. La vremea aia te gândeai la însurătoare iar ideea asta ți-a rămas atârnată de un neuron, care s-a reactivat.

- O fi și asta, zice Sandu spășit.

- La mine e puțin altfel, intervine Vergică.

- Adică nu e șatenă? întreabă Matache curios.

- Lasă, că e vorba de altceva. Am visat că adusesse poștașul pensia.

- Banii înseamnă necaz, precizează Sandu.

- Mai mult ca sigur. În noaptea următoare iar a venit poștașul să-mi aducă pensia.

- Înseamnă că te-ai umplut de bani, râde Matache.

- Da, dar aceeași sumă.

- Te pomenești că ai fi vrut să fie mărită. N-am auzit să se umble la pensii.

- Da, mă, Matache, dar a fost vorba că se măresc.

- Așa ni s-a spus în campania electorală. Ia te uită ce vă frământă pe voi! Să vă spun eu de ce era să întârzie. În stația de autobuz de lângă mine e un mic magazin, dar plin cu de toate: articole de farmacie, ceaiuri medicinale, vată, pansamente, articole cosmetice, de librărie, dar fără cărți și tot din astea. Se mai vând acolo și bilete de autobuz. Când dau să intru, citesc un anunț pe ușă: Plecat în concediu. Se oprește un domn lângă mine, citește și el și spune: Da, concediu, dar la pușcărie. L-au prins cu droguri. În autobuz m-am tot gândit la domnul Diniță, că așa îl cheamă. Așadar, mi-am zis, l-au prins. Poate cu etnobotanice, că tot avea el ceaiuri în raft.

- Foarte bine, zice Sandu,ăștia nenorocesc tineretul.

- Așa am zis și eu, dar uite, nimeni nu l-a întrebat cum a reușit să cumpere alte două apartamente în oraș, să schimbe în trei ani două mașini dintre cele foarte scumpe și să-și construiască pe Valea Prahovei o casuță de vacanță, parter și două etaje.

- Bă, dă-l dracu, se miră Vergică. Chiar așa? Cu dugheana aia? Asta ce-o fi visat, că doar nu e parlamentar?

- El așa pretinde. S-au mulțumit să-l înfunde pentru etnobotanice. De restul... nu l-a întrebat nimeni.

- Dar dacă l-au întrebat, iar el a știut cum să răspundă... intervine Sandu cu subînțeles.

- O fi și asta, adeverește Vergică. Hai, ce facem, mai luăm un rând?

- Mie îmi ajunge, spune Matache. Mergem acasă, mâncăm și tragem un pui de somn. Sandu o să aibă parte de continuarea visului, iar tu, Vergică, o să primești pensia mărită. Data viitoare faci cinste. Acum plătesc eu. Ei! băiatu!, făcu semn Matache cu mâna ridicată spre chelner.

Dumitru NEDELEA

VISARE

*Mă fură somnul iubirii,
Al dragostei și al fericirii,
Când pe neașteptate, apăru „Muza”,
Muza fiind tu
Și, od ată cu tine,
Totul s-a luminat.
Erai înconjurată,
De cel mai frumos curcubeu,
Ce brăzda, întregul univers.
Oare am visat așa de frumos
De nu pot să-l mai revăd?
Tu, muză, ce zici,
Mai sunt speranțe?*

urmare din pagina 2

Programul editorial pe 2011 al Academiei Bârlădene s-a încheiat cu o apariție de excepție: reeditarea volumului *Florile Răului* de Charles Baudelaire, în versiunea integrală în limba română realizată de C. D. Zeletin. Lansarea cărții a avut loc sâmbătă, 10 decembrie 2011, la sediul Societății, în prezența unui public numeros și cu participarea a doi invitați de marcă: prof. univ. dr. Corina Dimitriu-Panaiteșcu, de la Universitatea „Al. I. Cuza” din Iași și prof. univ. dr. C. D. Zeletin, Președintele de onoare al Academiei Bârlădene. Redăm mai jos cuvântul invitatei ieșene, care a salutat călduros inițiativa Academiei Bârlădene și a prezentat în termeni elogioși opera de „re-creație poetică” pe care o reprezintă poezia lui Baudelaire în traducerea lui C. D. Zeletin.

Corina DIMITRIU-PANAITEȘCU

Un eveniment cultural la Academia Bârlădeană: integrala *Florilor Răului* în limba română

Momentul acesta, al lansării volumului *Florile Răului* de Charles Baudelaire, în traducerea profesorului C.D. Zeletin (ediția a III-a, îngrijită de Elena Popoiu), este, incontestabil, un moment excepțional, un adevărat eveniment literar, cultural, pe care Președintele de onoare al Academiei Bârlădene îl oferă Bârlădelui. Pentru că este vorba de traducerea integrală a unei opere poetice de mare complexitate și dificultate (și care, mai mult, a avut un destin editorial convulsiv), traducere – de fapt, re-creație poetică, în altă limbă, limba română – care se întinde pe o perioadă de șaiszeci de ani: o viață de om!

Ținta pe care și-a fixat-o profesorul Zeletin atunci când, în 1952, a început să traducă poemele lui Baudelaire, a fost extrem de înaltă și, prin aceasta, de mare risc. Baudelaire nu este oricine în lumea poezilor. El e cel care, așa cum spune Paul Valéry, a întors poezia franceză înspre esența ei și a deschis larg ecluzele lirismului modern. Poet genial și blestemat (*maudit*), cu totul *altfel* decât predecesorii săi, romantici, parnasieni, ori cum se vor mai fi numit ei, el se plasează, deliberat, în poziție de diferență – ameițitoare diferență! – față de confrăți: *Des poètes illustres s'étaient depuis longtemps partagé les provinces les plus fleuries du domaine poétique, etc. Je ferai donc autre chose.* (Poeți iluștri și-au împărțit de multă vreme câmpiile cele mai înflorite ale tărâmului poeziei, etc. Voi face așadar altceva). Poet care combină ca nimeni altul carnea cu spiritul, eternitatea cu intimitatea, luciditatea cu voluptatea, „inteligenta critică” cu „virtutea poeziei” (Paul Valéry), adâncimea ideii cu perfecțiunea formei. Toate acestea se regăsesc în *Florile Răului* și-l pun la încercare pe traducător.

Ambiția traducătorului C.D. Zeletin a fost cu atât mai mare cu cât el nu s-a mulțumit, așa cum se întâmplă de obicei, să traducă doar unele poeme, alese pentru reprezentativitatea lor (în cadrul operei poetului respectiv), dar și pentru reușita (mai ușor de atins) în actul de traducere, ipostază, desigur, avantajoasă pentru traducător. Profesorul Zeletin își asumă răspunderea traducerii întregii opere poetice baudelairene: pe lângă piesele acceptate de preonorabila morală a vremii, piesele „osândite”, ca și cele adăugate. Aceasta presupune, bineînțeles, un număr crescut

de obstacole, impasuri, dileme. E nevoie, pentru a te angaja într-o asemenea întreprindere, de pasiune, de capacitatea de a intra cât mai adânc în operă, deci în trăirile autorului, capacitatea de a le înțelege și de a le retrăi. Capacitatea de a te uita pe tine, în el. Este, acesta, un sacrificiu de sine pe care un bun traducător trebuie să-l facă, dar este, categoric, și o binecuvântare, un « don de grâce » pe care nu oricine îl poate primi. Sclipitoarea demonstrație de virtuozitate pe care o oferă volumul, în ansamblul său, face dovada acestui sacrificiu, dar și a acestei binecuvântări.

Am citit cu încântare echivalările românești ale profesorului Zeletin (pe multe dintre ele le reciteam, altele sunt noi, rodul unei cercetări tot mai profunde a textului baudelairean) și nu de puține ori am fost uluită (*éblouie*) de soluțiile poetice găsite la problemele adesea insurmontabile, cel

puțin la prima vedere, pe care le pun versurile poetului francez, soluții care probează mobilitate – a ideii, a imaginației – , suplețe, varietate a construcției verbale, inventivitate și, în același timp, respect pentru textul original, care rămâne *sacru*.

În versiunea zeletiniană fraza curge ușor, vestmântul verbal se aranjează firesc, natural, pe idee, la fel ca în poemul original. Nici nu se putea, de altfel, să nu se întâmple așa, de vreme ce sunt îndeplinite cu prisosință condițiile obligatorii ale activității de traducere: profesorul Zeletin îl cunoaște foarte bine pe Baudelaire, omul și artistul, cunoaște până la cele mai subtile nuanțe limba lui Baudelaire, limba franceză, cunoaște limba română cu toate resursele ei expresive, cu toată bogăția și plasticitatea ei și, mai ales, dispune de o autentică *simțire poetică* fără de care nu s-ar putea înfăptui actul de traducere a poeziei. Baudelaire nu numai că sună admirabil în românește în traducerea lui C.D. Zeletin, dar esențial este că Baudelaire rămâne tot Baudelaire.

Nu pot să nu spun câteva vorbe despre notele și comentariile care însoțesc ediția (de fapt, o adevărată ediție critică): extrem de consistente, erudite, elaborate în cea mai bună și riguroasă tradiție filologică, aceste note și comentarii, de mare utilitate, limpezesc și orientează excelent lectura.

Din viața „Academiei”

15 ianuarie 2012 – De ziua lui Mihai Eminescu și Ziua Culturii Române, sărbătorită pentru întâia oară în acest an, C. D. Zeletin a vorbit, la Fundația Spandugino din București, despre „Psihologia receptării lui Eminescu”. Disertația a fost urmărită cu mult interes, timp de peste două ore, de către un public foarte select.

17 ianuarie 2012. Încredințăm tiparul epigrama pe care C.D. Zeletin a conceput-o spontan într-o întâlnire de la București:

*Academia Bârlădeană
E condusă de-o cucoană,
Prezident prin drept divin
Fiind C. D. Zeletin!*

N.B. O anumită parte a echipei de redacție așteaptă o replică!

21 ianuarie 2012 – La reuniunea membrilor și simpatizanților Academiei Bârlădene, au avut loc două lansări de carte: „Portret peste timp. Antologie”, reunind creațiile literare ale lui Neculai Gh. Bogescu, cel de-al doilea secretar al vechii Academii Bârlădene, volum apărut

Mihai Eminescu.

12 februarie 2012 – Editura Spandugino din București, la sediul Fundației cu același nume, a lansat, în cadrul „Întâlnirilor din biblioteca ta”, volumul de proză aforistică al lui C. D. Zeletin, „Zdrențe în paradis”.

20 martie 2012 – În organizarea Departamentului de Francofonie, la sediul Academiei Bârlădene a avut loc o reuniune dedicată Zilei Francofoniei, care se desfășoară în acest an sub deviza: „Le français est une chance”. Tema manifestării – „Problématique francophone, francophonie problématique” – a prilejuit o dezbatere moderată de Elena Popoiu și derulată, cu acceptul celor prezenți, în limba franceză. Protagonist a fost d-l Gabriel Penciu, care s-a referit la experiența celor peste 25 de ani petrecuți în Franța, la Strasbourg, la condiția și atuurile românului care alege Franța pentru a învăța să devină european, la modalitățile în care francofonia poate deveni mai mult decât o

realitate lingvistică și culturală, la faptul că își asumă activ dubla cetățenie, la proiectele culturale pe care le-a inițiat la Strasbourg cu participare românească. Și-au exprimat punctele de vedere în legătură cu statutul actual al francofoniei: Valeriu Arnăutu, Mirela Chicoș, Elena Popoiu, profesori de franceză, deci direct interesați de subiect. Partea ilustrativă în plan muzical a reuniunii a fost asigurată de Valeriu Arnăutu, recent întors de la festivalul național „Francochanson”, organizat de Centrul Cultural francofon din Buzău și la care a participat, pentru a treia oară, cu un recital, dar și ca membru al juriului. Elena Popoiu anunță că, într-o formă specială, este azi alături de noi „notre francophone de référence”, d-l C. D. Zeletin, al cărui volum de proză apoteigmatică, „Zdrențe în paradis”, a ajuns la Bârlad și este acum accesibil membrilor Academiei Bârlădene.

În cursul lunilor **ianuarie-februarie-martie 2012**, o echipă a Academiei Bârlădene, formată din Eliza Artene, Anuța Coatu și Elena Popoiu, a continuat activitatea de înregistrare, fișare și catalogare în format electronic a cărților, publicațiilor și documentelor aflate în patrimoniul Academiei.

Un alt grup de lucru, în frunte cu Marius Chițiga, are ca țintă actualizarea site-ului Societății; îi numim pe: Eliza și Bogdan Artene, Gabi Ghidoveanu, Elena Monu, Elena Popoiu.

la Editura Sfera, prin grija nepoților autorului. A fost, de asemenea, prezentată, în colecția „Biblioteca Rebus”, placheta nr. 75 (a XV-a), dedicată de Serghei Coloșenco lui

C. D. Zeletin

Zdrențe în paradis

Spandugino

Eliza ARTENE

Reîntoarcere la teatrul popular românesc

În data de 9 decembrie 2011, la ora 13:00, în sala Studio a Universității de Arte „George Enescu” din Iași, a avut loc premiera mini-spectacolului „Kira Leisa, Leisa!”, oferit ca un dar de apropiatele sărbători, de către masteranzii anului I ai secției Artele spectacolului de teatru. *Kira, Leisa*, transliterare a termenilor grecești *Kyrie Eleison / Κύριε ἐλέησον* (Miluiește-ne, Doamne!) – importantă rugăciune din liturghia creștină – este strigătul copiilor mergând împreună cu preotul pe la casele credincioșilor ortodocși la sărbătoarea Bobotezei.

Spectacolul a fost și un examen-demonstrație de primit / privit ca *alternativă teatrală*. Cursul cu aceeași denumire este susținut de conf. dr. Anca Doina Ciobotaru – care urmărește reîntoarcerea la teatrul popular românesc, analiza dramatismului acestui gen, precum și valorificarea cunoștințelor foștilor studenți ai secției Mănuitori păpuși.

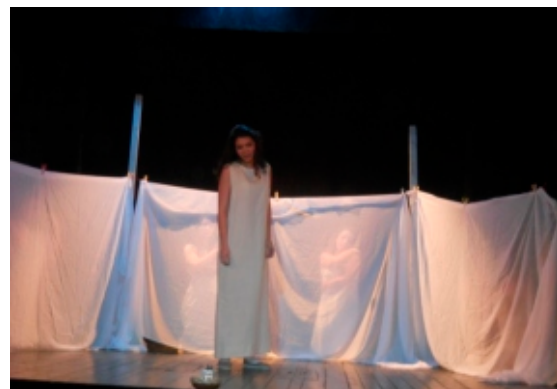
Scenariul, alcătuit pe baza textelor populare, a reunit trei secvențe importante: **Noaptea de Sfântul Andrei** – prilej pentru evadare din real, pentru întâlnirea cu magia busuicului și cu farmecul ghicitului sau al descântecului de dragoste, **Momentul lui Irod** cel urmărit de blestemele și bocetul mamelor cu pruncii uciși și mica izbucnire de culoare și vivacitate propusă de momentul **Caprei** atinsă de blestemul unei țigănci dar salvată prin descântec de o Doftoroaie plătită de **Doamna negustoreasă** care își permite să cumpere chiar și o capră moartă...

Tot acest colaj a fost presărat cu intervențiile muzicale ale Ansamblului „Teodor Burada” alcătuit din studenți ai Secției de Interpretare Muzicală, condus de către lector univ. dr. Ciprian Chițu. Periplul printre colinde la casa săracului, la casa fetei bogate sau prin sat cu Kira Leisa! a asigurat unitatea acestui spectacol care a prilejuit și o frumoasă colaborare a studenților Universității de Arte.

Regia a fost semnată de conf. dr. Anca Doina Ciobotaru. După prima reprezentație, au mai urmat încă două: la Ateneul Tătărași

și, în cadrul spectacolului caritabil „Dăruind, vei dobândi”, la Catedrala romano-catolică Iași, alături de Grădinița Surorile Providenței, Episcopia Romano-Catolică de Iași, Grupul Școlar „Vasile Pavelcu”, Colegiul Național de Arte „Octav Băncilă” și Fundația Serafim.

Masteranzii secției Teatologie – între care am bucuria să mă număr – au colaborat prin filmare, fotografiere, realizarea afișului și a mai multor variante de caiet-program al spectacolului.

Academia Bârlădeană

Revistă editată de Societatea literar-culturală „Academia Bârlădeană”.

Anul XIX, nr. 1(46), martie 2012, Bârlad, Bd. Republicii nr. 235.

Cont: RO10RNCB0260003275640001 - BCR Bârlad.

Colectivul redacțional: Serghei Coloșenco (redactor șef),
Ritta Mintiade, Bogdan Artene, Florian Pricop,
Diana Stoica, Elena Popoiu, Eliza Artene,
Constantin Romete.

*

Tipărit la S.C. IRIMPEX S.R.L. Bârlad (scirimpex@yahoo.com)

Tel./Fax: 0335 425302

**Manuscrisele trimise pe adresa
redacției se publică în ordinea
necesităților redacționale.
Materialele nepublicate nu se
restituie.**

**Răspunderea pentru conținutul
articolelor publicate
aparține autorilor.**